RNI NO. MAHMAR/2020/84035

Sachin Sir's English Speaking
Its 100% guaranteed course
सबसे आसान तरीकेसे
अंग्रेजी बोलना
सिखानेके लियेही
हम जाने जाते है।
9028851719

BAHUJAN SAURABHA
बहुजन सौरभ

उपलब्ध आहे!
मिस्त्री, टाइल्स फिटर, पेंटर, कारपेंटर,
प्लंबर इत्यादीसाठी खालील नंबर वर संपर्क करावा.
संपर्क मो. 8482839451

शुक्रवार ०८ ऑगस्ट २०२५ | वर्ष : ५ | अंक : १४२ | दैनिक | किंमत : ₹ ५/-
Friday 08 August 2025 | Year : 5 | Issue : 142 | Daily | Rate: Rs. 5/-

नुकसानग्रस्त लाखो शेतकऱ्यांना 86.23 कोटींची मदत

अकोला : पश्चिम विदर्भात जून महिन्यामध्ये अतिवृष्टीसह पूर परिस्थिती निर्माण झाली होती. यामध्ये हजारो हेक्टरवरील शेत जमीन खरडून गेली. पिके पाण्याखाली गेली. अगोदरच विविध अडचणींचा सामना करणाऱ्या शेतकऱ्यांना मोठा फटका बसला. त्यावर महसूल विभागाने सर्वेक्षण करून नुकसान भरपाईसाठी राज्य शासनाकडे प्रस्ताव सादर केला होता. त्याला राज्य शासनाने आता मंजुरी दिली असून पश्चिम विदर्भाच्या पाच जिल्ह्यातील नुकसानग्रस्त लाखावर शेतकऱ्यांना 86.23 कोटींची मदत वितरीत केली जाणार आहे. त्यामुळे शेतकऱ्यांना मोठा दिलासा मिळाला. अतिवृष्टी, पूर व चक्रीवादळ यासारख्या नैसर्गिक आपत्तीमुळे शेती पिकांचे नुकसान झाल्यास पुढील हंगामामध्ये उपयोगी पडावे, यासाठी शेतकऱ्यांना निविष्ठा अनुदान स्वरूपात एका हंगामात एक वेळेस याप्रमाणे राज्य आपत्ती प्रतिसाद निधीमधून मदत देण्यात येते. जून महिन्यात पश्चिम विदर्भातील अमरावती, अकोला, यवतमाळ, बुलढाणा व वाशीम या जिल्ह्यांत अतिवृष्टी व पूर यामुळे शेती पिकांच्या नुकसानीसाठी शेतकऱ्यांना मदत देण्याचा शासन निर्णय महसूल व वन विभागाने निर्गमित केला आहे.

'असर' ने शैक्षणिक दर्जाचे पितळ उघडे पाडले, शिक्षणमंत्र्याकडून खंत

गोंदिया : 'असर' या संस्थेकडून वर्ग दुसरी ते पाचवी पर्यंतच्या विद्यार्थ्यांचा शैक्षणिक दर्जा बाबत चाचपणी करण्यात आली. दरम्यान पाचवीच्या विद्यार्थ्यांना वर्ग दुसरीची दोन अंकी बेरीज, दोन अंकी वजाबाकी, भागाकार व वाचन येत नसल्याचा अहवाल सादर केला आहे. गोंदिया जिल्ह्यात जि. प. शाळेचे किमान 50 टक्के विद्यार्थ्यांची अशीच शैक्षणिक पातळी असल्याचे समोर आले आहे. ही बाब बुधवारी खुद्द शिक्षण विभागाने शिक्षणमंत्र्यांच्या आढावा बैठकीत मांडली. यामुळे सलग अडीच तास चाललेल्या आढावा बैठकीच्या अंतिम टप्प्यात शिक्षणमंत्री दादा भुसे यांनी 'असर' संस्थेच्या अहवालातून समोर आलेल्या शैक्षणिक दर्जाच्या वास्तव्याबाबत खंत व्यक्त केली. त्यामुळे शैक्षणिक दर्जा उंचाविण्यासाठी राबविण्यात येणारे उपक्रम आणि चळवळ प्रभावहिन ठरत असल्याचे त्यांनी व्यक्त केले.

नागपूरमार्गे मध्यप्रदेशला जोडणारी पुणे-रिवा रेल्वेगाडी सुरू

नागपूर : पुणे-नागपूर या अत्यंत व्यस्त रेल्वे मार्गावर आणखी एक रेल्वेगाडी (हडपसर-रिवा) सुरू करण्यात आल्याने विदर्भातील प्रवाशांना दिलासा मिळाला आहे. सोबतच या रेल्वेगाडीमुळे मध्यप्रदेश आणि पुण्याचा संपर्क वाढणार आहे. विदर्भातील मोठ्या संख्येने युवक-युवती पुण्याला नोकरी, शिक्षणासाठी आहेत. त्यामुळे नागपूर-पुणे रेल्वेगाड्यांना कायमच गर्दी असते. या मार्गावरील खासगी बसगाड्यांना देखील मोठी मागणी आहे. या मार्गावर रेल्वे गाडी सुरू करण्याची मागणी होती. त्या मागणीची दखल रेल्वेने घेतली आहे. मध्य रेल्वेद्वारे मध्यप्रदेशातील रीवा आणि महाराष्ट्रातील हडपसर (पुणे) दरम्यान नवीन साप्ताहिक एक्सप्रेस गाडी सेवा सुरू करण्यात आली आहे. ही नवीन सेवा दोन राज्यांतील संपर्क सुधारण्यासोबतच प्रवाशांच्या सोयीसाठी उपयुक्त ठरणार आहे. या गाड्यांमुळे उत्तर मध्यप्रदेश आणि पश्चिम महाराष्ट्र यांच्यातील विद्यार्थी, नोकरदार, व्यावसायिक व इतर प्रवाशांना काम, शिक्षण, पर्यटन आदी कारणांसाठी प्रवास करण्यास सोयीस्कर पर्याय उपलब्ध होईल.

शिंदे सेनेचा पुन्हा एक मंत्री अडचणीत

नागपूर : उपमुख्यमंत्री एकनाथ शिंदे दिल्लीत केंद्रीय गृहमंत्री अमित शहा यांची भेट घेऊन महायुती मधील तणाव कमी करण्याचा प्रयत्न करत असताना शिंदे सेनेचा पुन्हा एक मंत्री अडचणीत येताना दिसून येत आहे. शिंदे सेनेचे एकामागून एक मंत्री अडचणीत येत असल्याने महायुतीमध्ये तणाव निर्माण झाल्याचे सांगण्यात आहे. त्यामुळे एकनाथ शिंदे वारंवार दिल्लीच्या वाऱ्या करत आहे. तर त्यांचा पुन्हा एका मंत्राचा प्रताप समोर आला आहे. परिवहन मंत्री प्रताप सरनाईक स्टंटचे ' प्रताप ' करून रॅपिडोची स्पॉन्सरशिप मिळवल्याचा आरोप होत आहे. यासंदर्भात कांग्रेस नेते विजय वडेट्टीवार यांनी एक्स वर पोस्ट केली आहे.

विरुद्ध निवडणूक आयोग ...

नवी दिल्ली : लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी यांनी गुरुवारी पत्रकार परिषदेत निवडणूक आयोगावर जोरदार हल्ला चढवला आहे. पत्रकार परिषदेत राहुल गांधी यांनी मतदार यादीतील अनियमितता 'पुराव्यांसह' नोंदवल्या आणि निवडणूक आयोगावर अनेक गंभीर आरोप केले. त्यांनी महाराष्ट्र, कर्नाटक आणि इतर काही ठिकाणच्या मतदार यादीच्या आधारे धक्कादायक दावे केले आहेत. मतदार यादीत हजारो आणि लाखो नावे समाविष्ट केल्याचा उल्लेख करतांना राहुल गांधी म्हणाले की लोकशाही प्रक्रिया न पाळता मते चोरीला जात आहेत. अनेक आकडेवारीचा उल्लेख करून त्यांनी निवडणूक आयोगाला अडचणीत आणले आणि आयोगाच्या विश्वासार्हतेवर प्रश्नचिन्ह उपस्थित केले.

काँग्रेस खासदार राहुल गांधी यांनी पक्षाने गोळा केलेल्या पुराव्यांचा उल्लेख करत म्हटले की भाजपसाठी मते चोरीला जात आहेत. मतदार यादीच्या मुद्द्यावर काँग्रेस खासदाराने प्रश्न उपस्थित केला की आयोग या मुद्द्यावर उत्तर का देत नाही. त्यांनी दावा केला की काही महिन्यांत महाराष्ट्रात लाखो मतदारांची नावे यादीत समाविष्ट झाली आहेत, जी चिंताजनक आहे. राहुल म्हणतात की सायंकाळी 5 वाजल्यानंतर मतदानाच्या संख्येत वाढ होणे देखील आश्चर्यकारक आहे. महाराष्ट्राव्यतिरिक्त, काँग्रेस खासदाराने

आणखी एका राज्याबद्दल धक्कादायक दावा केला. राहुल गांधींनी दावा केला की कर्नाटकच्या महादेवपुरा विधानसभा मतदारसंघातील 6.5 लाख मतांपैकी 1 लाखांहून अधिक मते 'चोरली' गेली. काँग्रेसच्या संशोधनात कर्नाटकच्या महादेवपुरा मतदारसंघात एक लाखांहून अधिक बनावट मतदार, बेकायदेशीर पत्ते आणि मोठ्या संख्येने मतदार म्हणजेच मोठ्या प्रमाणात मतदार आढळले. देशभरात निवडणुका घेणारी एकमेव संवैधानिक संस्था असलेल्या निवडणूक आयोगावर गंभीर आरोप करत लोकसभेतील विरोधी पक्षनेते राहुल गांधी म्हणाले की, निवडणूक आयोगाच्या संगनमताने सत्ताधारी पक्ष देशभरात मोठ्या प्रमाणात 'गुन्हेगारी फसवणूक' करत आहे. 'निवडणूक फसवणूक' हा गुन्हा संविधानाविरुद्ध आहे. देशभरात मोठ्या प्रमाणात हा प्रकार घडत आहे.

आम्ही कबुतरखाना बंद करण्याचा आदेश दिला नव्हता : मुंबई उच्च न्यायालय

मुंबई : कबुतरखाना बंद करण्याच्या आदेशाबाबत करण्यात येणाऱ्या दाव्यांवर मुंबई उच्च न्यायालयाने कडक टिप्पणी केली आहे. उच्च न्यायालयाने म्हटले आहे की, आम्ही मुंबईत कबुतरखाना बंद करण्याचा कोणताही आदेश दिलेला नाही. उलट, आम्ही महानगरपालिकेच्या आदेशाला रोखण्याचे टाळले आहे. कबुतरखाना बंद करायचे की नाही हे ठरवण्यासाठी एक तज्ञ समिती स्थापन करावी, असे न्यायालयाने म्हटले आहे. कारण मानवी जीवन सर्वोपरि आहे. अलिकडेच मुंबईत कबुतरखाना बंद करण्यात आला तेव्हा निदर्शने झाली होती. यानंतर मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी दावा केला होता की, उच्च न्यायालयाच्या आदेशानंतर कबुतरखाना बंद करण्यात आला आहे.

गुरुवारी मुंबई उच्च न्यायालयातील न्यायमूर्ती जीएस कुलकर्णी आणि आरिफ डॉक्टर यांच्या खंडपीठाने स्पष्ट केले की त्यांनी कोणताही आदेश दिलेला नाही. हा बीएमसी (बृहन्मुंबई महानगरपालिका) चा निर्णय होता ज्याला आमच्यासमोर आव्हान देण्यात आले होते. आम्ही कोणताही आदेश दिलेला नाही. आम्ही कोणताही अंतरिम दिलासा दिलेला नाही. खंडपीठाने असेही म्हटले आहे की लोकांचे आरोग्य हे अत्यंत महत्त्वाचे आणि चिंतेचे आहे आणि आम्ही या समस्येचा अभ्यास करण्यासाठी आणि सरकारला शिफारसी सादर करण्यासाठी तज्ञांची समिती नियुक्त करण्याचा विचार करू.

> “ खंडपीठाने म्हटले की आम्हला फक्त सार्वजनिक आरोग्याची काळजी आहे. काही कबुतरखाना सार्वजनिक ठिकाणी आहेत, जिथे हजारो लोक राहतात. म्हणून, संतुलन राखले पाहिजे. कबुतरांना खायला घालणारे काही मोजकेच लोक आहेत. आता सरकारने निर्णय घ्यावा लागेल. यात काहीही विरोधाभासी नाही. सरकार आणि बीएमसीने निर्णय घ्यावा लागेल की प्रत्येक नागरिकाचे संवैधानिक हक्क संरक्षित केले पाहिजेत, फक्त काही इच्छुक व्यक्तींचे नाही. उच्च न्यायालयाने म्हटले की सर्व वैद्यकीय अहवाल कबुतरांमुळे होणाऱ्या हानीकडे निर्देश करतात. म्हणून, मानवी जीवन सर्वोपरि आहे.

नागपूर-पुणे वंदे भारतमध्ये 'स्लीपर 'ऐवजी 'चेअरकार'

नागपूर : शिक्षण आणि नोकरीसाठी विदर्भातून पुण्याला जाणाऱ्यांसाठी आनंदाची बातमी आहे. अजनी ते पुणे वंदे भारत एक्स्प्रेस येत्या 10 ऑगस्टपासून सुरू होणार आहे. या गाडीचा उद्घाटन सोहोळा नागपूर मध्यवर्ती रेल्वे स्थानकावर सकाळी 10 वाजता आयोजित केला जाणार आहे. ही गाडी नागपूरहून सोमवार आणि पुण्याहून मंगळवार वगळता आठवडाभर धावणार आहे.

या गाडीचा 12 तासांचा प्रवास असून 'चेअरकार'ची सुविधा आहे. आठ तासांपेक्षा अधिक तासांचा प्रवास असल्याने या वंदे भारत एक्सप्रेसला शयनयान (स्लीपर) डबे असतील, असा अंदाज बांधण्यात येत होता. परंतु दिवसभराचा प्रवास असल्याने स्लीपर ऐवजी 'चेअरकार' असलेली वंदे भारत एक्सप्रेस सुरू करण्यात येत आहे.

ही गाडी वर्धा, बडनेरा, अकोला, भुसावळ, जळगाव, मनमाड, दौड, अहिल्यानगर, कोपरगाव थांबणार आहे. या गाडीच्या उदघाटन सोहळ्याच्या तारखेबाबत अद्याप अधिसूचना निघायची आहे. गाडी सुरू होण्याच्या दोन दिवसांपूर्वी ती निघेल, असे मध्य रेल्वेचे वरिष्ठ विभागीय वाणिज्य व्यवस्थापक अमन मित्तल यांनी सांगितले.

वाढदिवसाच्या मंगलकामना!

आयु. राजू व आयु संघमित्रा पानतावणे यांचा मुलगा अल्पेश यांच्या वाढदिवसानिमित्त दैनिक बहुजन सौरभ कार्यालयात धम्मदान देऊन सहकार्य केले.

वाढदिवसाच्या हार्दिक शुभेच्छा!!

डॉ. सदाशिव सावजी चंद्रिकापुरे यांचे 88 व्या वर्षात पदार्पण
जन्म दिनांक 10/8/19 37
शुभेच्छुक
संचालक, अरहंत सारीपुत्त बुद्ध विहार आणि धम्म टीचिंग सेंटर नरसाळा नागपूर - 34
डॉ. शालिनी सदाशिव चंद्रिकापुरे पत्नी, ओम सदाशिव चंद्रिकापुरे मुलगा, यशपाल सदाशिव चंद्रिकापुरे मुलगा, प्रफुल्ल सदाशिव चंद्रिकापुरे मुलगा, अमित सदाशिव चंद्रिकापुरे मुलगा, आणि मुलगी वंदना सदाशिव चंद्रिकापुरे. डॉक्टर अभिलाषा प्रफुल्ल चंद्रिकापुरे सून, सौ. सानिया यशपाल चंद्रिकापुरे सून, एडवोकेट अरुण सामुएल सोलोमन जावई, सौ. पद्मा अरुण सोलोमन मुलगी. आणि संपूर्ण चंद्रिकापुरे परिवाराकडून तसेच आप्त, मित्रमंडळी कडून वाढदिवसाच्या मंगलमय शुभेच्छा.

PROPERTY FOR SALE
Prime Land with Construction for Sale
Wela (Hari), Shankarpur Road, Nagpur (Gramin)
Perfect for Educational Institutions:
Area 0.46 hectares (50,000 Sq. Ft) with construction around 35000 Sq. Ft., Ideal for Schools, College, Training Center, Residential Tution College, Hotel, Hostel, Ambusman Park
Contact : Sulay 9860361121

माननीय
श्री राजेन्द्रजी जैन
माजी आमदार
आपणास वाढदिवसाच्या अनंत शुभेच्छा...
राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी, भंडारा - गोंदिया जिल्हा

बहुजन सौरभ
वाचकांना आवाहन
आम्ही वाचतो, तुम्हीपण वाचा!
बहुजनांच्या सामाजिक व सांस्कृतिक चळवळीचे
७८ व्या स्वातंत्र्य दिनाच्या निमित्त
आपल्या सदिच्छा व जाहिराती खालील पत्यावर पाठवाव्यात.
:: दैनिक बहुजन सौरभ कार्यालय ::
१/२, स्वराज कॉलनी, अजनी पोलिस स्टेशन जवळ, वंजारी नगर, पाण्याच्या टाकीजवळ, मेडीकल कॉलेज मागे, तुकडोजी महाराज पुतळा मार्ग, नागपूर-४४००२४
मेल - bahujansaurabh@gmail.com

बहुजन सौरभ संपादकीय

सक्षम नेतृत्वासाठी...

वर्णव्यवस्था, जाती व्यवस्था, वर्गवारी ही मनस्मृतीची देण आहे. या देणगीची शिक्षा महिला आणि मागासवर्गीयांनी भोगली आणि भोगत आहे. या धर्मग्रंथ शिक्षेविरोधात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांनी बंड केले, तर त्यांनी आणि त्यांच्या समकालीन सहकाऱ्यांनी मनुस्मृती ग्रंथाची होळी केली. 25 डिसेंबर मनुस्मृती ग्रंथ दहन केले आणि सामाजिक क्रांतीचे बिगुल फुंकले. वादविवादीत ग्रंथाचे दहन करून समता, स्वतंत्र, बंधुता, धर्मनिरपेक्षता असणारा ग्रंथ लिहून भारतीय संविधान दिले. आम्ही आमच्या नेतृत्वाचा विचार करणार आहोत. नवे नेतृत्व आले पाहिजे. त्यासाठी संधीच संधी आहे. नेतृत्वासाठी परिपक्वपणा गरजेचा आहे. वाचन, चिंतन, संघटन कौशल्य गरजेचे आहे. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या आधी, समकालीन, नंतरसुद्धा अनेकांनी समाजहिताचे आणि देशहिताचे कार्य केले आहे. त्या नोंदी ग्रंथ रूपाने अजरामर आहेत. राजकीय दृष्टीने विचार केल्यास 1957 च्या लोकसभा निवडणुकामध्ये काँग्रेस आणि शेड्युल कास्ट फेडरेशन म्हणजे नंतरचा रिपब्लिकन पक्ष होय. कांशीराम यांच्या नेतृत्वाखाली बहुजन समाज पार्टी होय. या पार्श्वभूमीवर पराजित आणि नंतर निवडणुका जिंकल्या आहेत. म्हणजेच जिंकणाऱ्यांपेक्षा अधिक क्षमता असलेले लोक स्पर्धेत होते, परंतु त्यांच्यात शेवटपर्यंत ते प्रयत्न करण्याचे धैर्य नव्हते. जिंकण्यासाठी जे गुण हवेत ते तुमच्या-आमच्या सर्वांजवळच असतात, फक्त शेवटपर्यंत टिकून - राहण्याची आणि सलग प्रयत्न करण्याची गरज असते. अगदी शुल्लक कारणावरून आमच्यात गटबाजी सुरू असते. एखाद्या व्यक्तिला संधी तर द्या. सामान्य माणूस सामाजिक बांधिलकीचे कार्य करतो. जेथे 95 टक्के कार्यकर्ते असतात. ते संघटन, संस्था कधी पण यश पूर्ण करीत असते. आपल्या कर्णधाराला बळ देत असते. कितीही मोठी अडचण आणि संकट तुम्हाला पराभूत करू शकत नाही. जोपर्यंत तुम्ही स्वतः हार मानत नाही तोपर्यंत तुम्हाला कुणीही हरवू शकत नाही. संकटे तुमची परीक्षा पाहण्यासाठी येतात. अनेक लोक निराशा निर्माण करतात, तेंव्हा आपले सामान्य हितचिंतक आपल्याला बळ देतात. तुम्हाला प्रबळ बनवतात. संकट आले की, घाबरून जाण्याची गरज नाही. शुद्ध हेतू आणि उद्देश असलेल्या व्यक्तीने तर बिलकूल घाबरण्याची गरज नसते. या समाजशील वातावरणात काही टिंगलखोर प्रवृत्ती असतात. खरे तर, त्याच व्यक्ती समाजात टिंगल बनतात. अशांचा विचार करण्यात वेळ गमावण्यात काही अर्थ नसतो. तुमचा उद्देश प्रामाणिक आहे ना! मग घाबरू नका, पुढे चला. घाई गडबडीत अनेकजण चुकीचे निर्णय घेतात. खरे तर, व्यवसाय स्वतः तुम्हाला व्यवसाय करणे शिकवत असतात, परंतु काहीजण शिकण्याऐवजी प्रश्न वाढवतात. मनुष्याचा खोटा अहंकार यात मोठी भूमिका बजावतो. 'मी काय कमी आहे', असे म्हणून आपणच आपल्यासाठी खड्डा खणत असतो. म्हणून परिस्थिती कशीही असली, तरी त्याची वास्तविकता स्वीकारली पाहिजे, त्यापासून पळ काढू नये. कोणतीही परिस्थिती लपवू नये, खरे मित्र याच काळात कळतात. अहंकाराला जागाच देऊ नये, नम्रतात तुमच्या व्यक्तिमत्त्वाला उठाव देते. जिंकायचे असेल, तर समोरच्या पुढे अतिशय नम्र राहायला हवे, खरोखर मनातून प्रेम द्यायला हवे. सर्वात महत्त्वाचे म्हणजे, प्रत्येक प्रसंगातून बोध घ्या, आपणच शिल्पकार झालो पाहिजे. प्रेमळ भावना, सर्वाप्रती आदर तुम्हाला वेगळेपण देते. ध्येय अर्थ हा जीवनाचा महत्त्वाचा भाग असतो. अनेकदा आर्थिक अडचणींमुळे आपण घाबरून जातो. अशा परिस्थितीने बदनामी होईल, असे आपल्याला वाटते. बदनामी तेव्हा होते जेव्हा तुम्ही स्वतः अप्रमाणिक होता. जेव्हा तुमचा शुद्ध हेतू असतो तेव्हा तुम्हाला घाबरण्याची काहीही गरज नसते. डॉ. बाबासाहेब आंबेडकरांच्या चळवळीत आम्ही तो काळ पाहिला होता. आपली आर्थिक श्रीमंती ही कायमस्वरूपी असली पाहिजे. येथे पदोपदी पैसा लागतो. आम्ही आताच भयानक काळ पाहिला होता तो म्हणजे कोरोना काळ होय. कोरोनामुळे अनेकांच्या नोकऱ्या गेल्यात, अनेकांचे व्यवसाय डबघाईला आलेत. छोट्या व्यावसायिकांना बँकांचा आधार वाटायचा, परंतु त्यांनीही हात वर केलेत. शासन तर असे वागले की, जशी देशातली बेरोजगारी संपलीच. अलीकडे कुठेतरी बेरोजगारी, महागाई या प्रश्नांवर चर्चा झालेली तुम्हाला दिसते का? मुळात नाही असेच उत्तर येईल. मुळ प्रश्न सोडून इतर सर्वांवर चर्चा घडतान दिसतात. अशा परिस्थितीत थोडा ताणव येणे साहजिक आहे. म्हणून काय परिस्थितीसमोर हातच टेकवायचे, हे बरोबर नाही. शरीर प्रत्यक्ष कार्य करण्यासाठी दिले. त्या निमित्ताने तुमची परीक्षा घेण्याचे योजले आहे. तुम्ही त्यात उत्तीर्ण व्हावे, तर मेरिट येऊन दाखवण्याचा प्रयत्न करायचा आहे. तुम्हालाच का निवडले? कारण, तुमच्यात ती पात्रता आणि क्षमता आहे. सक्षम नेतृत्वाने डगमगून नये. जगात अशी असंख्य उदाहरणे आहेत, ज्यांनी आपले सर्वस्व गमावले होते, पण आपला आत्मविश्वास कदापी ढळू दिला नाही. योग्य वेळेची प्रतीक्षा आणि प्रामाणिक काम तुम्हाला यशाच्या शिखराकडे घेऊन जाते. एक दिवस संधी मिळते आणि त्यांना जीवनात जबरदस्त यश मिळून जाते. तप्त लोखंडावर घाव घातल्यावर त्याला पाहिजे असा आकार देता येतो. मात्र, तेच थंड लोखंडावर कितीही घाव घातले तरी तुम्हा हवी ती वस्तू तयार करता येत नाही. आपल्याला एक ना एक दिवस अशी संधी मिळून जाते आणि आपल्या जीवनाचे संधीचे सोने होते. ■ ■

प्रकरण तीन, सरकारी भूमिका दोन...!

राज्यात तीन प्रकरणे गाजत आहेत. त्यापैकी दोन प्रकरणातील उच्च न्यायालयाच्या निकाला विरोधात राज्य सरकार सुप्रीम कोर्टात गेले. तर एका प्रकरणातील निकालाचे स्वागत केले. हा दुजाभाव वादाचा मुद्दा बनला. मुंबई उच्च न्यायालयाने मुंबई बॉम्ब स्फोटातील 12 आरोपींना पुराव्या अभावी निर्दोष सोडले. त्याला राज्य सरकारने दुसऱ्याच दिवशी सुप्रीम कोर्टात आवाहन दिले.

परभणीतील सोमनाथ सुर्यवंशी या तरूणाची पोलिस कोठडी हत्या झाली. प्रकरण उच्च न्यायालयात गेले. औरंगाबाद खंडपीठाने दोषी पोलिसांविरूद्ध आठ दिवसात गुन्हा नोंदवा असा निकाल दिला. त्या निकालाविरूद्ध राज्य सरकार सुप्रीम कोर्टात गेले. तिसरे प्रकरण मालेगाव बॉम्ब स्फोटचे आहे. या स्फोटात सात जण ठार झाले. 90 वर जखमी झाले. या प्रकरणाचा तपास तत्कालिन पोलिस अधिकारी शहिद हेमंत करकरे यांनीही केला होता. त्या प्रकरणातील आरोपींना न्यायालयाने निर्दोष जाहीर केले. त्या विरूद्ध राज्य सरकार सुप्रीम कोर्टात गेले नाही. उलट निकालाचे स्वागत केले. या संदर्भात कोणताही शहाणा किंवा तटस्थ माणूस म्हणेल, सरकारचे असे वागणे बरे नव्हे. सत्ताधाऱ्यांनी भगवा आतंकच्या आड काँग्रेसवर टीका केली. गुन्हेगार हा गुन्हेगार असतो. तो ना लाल असतो, ना भगवा असतो. ना हिरवा असतो. त्याला जात, धर्म नसते. हा लोकांमध्ये समज रूढ आहे. त्याला बदलण्याचा सरकारचा केविलवाणा प्रयत्न आहे. रंगाच्या आड गुन्हेगारांना लपविण्याचा हा प्रकार आहे. अनुसूचित जाती आणि अल्पसंख्याक प्रकरणात सरकार वेगळे वागले. निकाला विरोधात सर्वोच्च न्यायालयाचे दार ठोठावले. तर उच्च जाती प्रकरणात गप्प बसले. उलट निकालाचे भांडवल केले. ही कृती खटकते. सरकार कोणासाठी काम करते. यावरून सरकारच्या धर्मनिरपेक्ष भूमिकेवरील शंका घट्ट होते. परभणीच्या घटनेत आरोपी पोलिस वर्दीतील गुंड निघाले. त्यांनी सोमनाथ सुर्यवंशी या कायद्याच्या विद्यार्थ्यांचा बळी घेतला. पोलिसी अत्याचार असह्य झाल्याने लोकनेते विजय वाकोडे दगावले. दहापेक्षा अधिक जण जखमी झाले. एका निरपराध महिलेला वेढून लाथा, बुक्या, काठ्यांनी मारहाण केली. त्याबाबतचे व्हिडिओ व्हायरल झाले. ती अतिदक्षता विभागात पंधरा दिवस मृत्यूशी झुंज देत होती. सुदैवाने बचावली. तिची नोकरी गेली. कारण नोकरी करण्याची क्षमता गमावून बसली. या प्रकरणी खुनाचा प्रयत्नाचा गुन्हा दाखल व्हावा. त्यावर कारवाई नाही. तिला सरकारकडून भरपाई नाही. परभणीतील घटनांचे धागेदोरे 10 डिसेंबर रोजी निघालेल्या सकल हिंदू मोर्चात आहेत. मोर्चा संपताच संविधान शिल्प तोडण्यात आले. आरोपीला स्कूटीने सोडणारा कोण..! त्याचा छडा लागला नाही. लोकांनी आरोपीला पकडून पोलिसांच्या स्वाधिन केले. अन्यथा तपास यंत्रणा त्याच्यापर्यंत पोहचल्याच नसत्या. त्याची नार्को टेस्ट करा. सत्य महाराष्ट्रातील लोकांना कळू द्या. ही परभणीकरांची मागणी आहे. सरकारने तिला केराची टोपली दाखविली. आरोपीला वेडसर ठरवून मोकळे झाले. सत्यावर सरकारनेच पडदा टाकला. उलट सत्य उघड करा. या मागणीसाठी रस्त्यांवर आलेल्या जनतेवर पोलिस तुटून पडले. महिला, मुलांवर क्रूर हल्ला केला. त्यात एकाचा बळी घेतला. त्या खाकी वर्दीतील गुंडांना व इतरांना वाचविण्यास सरकारची धडपड आहे. सोमनाथच्या कुटूंबियांची उपमुख्यमंत्री अजित पवार यांनी भेट घेतली. तेव्हा त्यांना न्यायाची हमी दिली होती. न्यायालयाकडून न्याय मिळाला. तर त्या विरोधात त्यांचे सरकार सुप्रीम कोर्टात जाते. तरी ते गप्प असतात. हा दुटप्पीपणा होय. सरकारात आमचे चालत नाही असे जाहीर करा.अन्यथा मंत्रीमंडळाच्या बैठकीत विरोध करा. सत्ता भागिदारीचा तुमचा हिसका दाखवा. सरकारला संविधान शिल्प तोडणाऱ्या आरोपीची नार्को टेस्ट करून मुळावर घाव घालण्याची संधी आहे. त्या संधीचा लाभ सरकार घेत नाही. यावरून सरकार काही तरी लपवत आहे. महिला आयोग

सरकारधार्जिना निघाला. महिलांना न्याय दिलाच नाही. जाती आयोग फुसका बार ठरला. मानवाधिकार आयोग खमक्या निघाला. त्याने जिल्हाधिकारी व पोलिस अधिकाऱ्यांना नोटीस बजावली. सुनावणी घेतली. त्यातून पुढे आलेले मुद्दे न्यायालयात कामी आले. आंबेडकरवादी वकिलांनी भक्कम साथ दिली. वंचित बहुजन आघाडीचे सर्वेसर्वा ॲड. प्रकाश आंबेडकर यांनी अंगावर काळा कोट चढविला. अन् शोषितांचा किल्ला लढविला. ही जमेची बाजू होती. सरकार सुप्रीम कोर्टात गेली. तिथेही हायकोर्टाचा निर्णय कायम राखला गेला. न्यायालयाच्या आदेशाने अज्ञातांच्या विरोधात एफआरआय दाखल करण्यात आला. सरकारने आरोपी शोधण्यासाठी वेगळी चौकशी लावली. हे आढेवेढे कशासाठी ..! आरोपी कोण प्रत्यक्षदर्शींनी सांगितले. लोकांनी बघितले. त्याचे व्हिडीओ न्यायालयात दिलेत. या सरकारात शोषितांना न्याय देताना चालढकल चालते. त्याचा हा एक सबळ पुरावा आहे. हा विषय विधान सभेत आला होता. तेव्हा मुख्यमंत्री देवेंद्र फडणवीस यांनी सुर्यवंशी यांचा मृत्यू नैसर्गिक कारणामुळे झाला. हृदयविकाराच्या धक्क्याने झाला असे खोटे सांगितले होते. त्या विरोधात आंबेडकरवाद्यांनी राज्यभर आंदोलने व निदर्शने केली होती. लाँगमार्च काढून विधानसभा गाठली. तरी सरकारने न्याय दिला नाही. आता एक नाही, दोन, दोन न्यायालयांनी न्याय दिला. तर त्यावर अंमल करण्यात चालढकल आहे. यामागे कोणती प्रवृत्ती आहे. याचाही छडा लावण्याची गरज आहे. 2006 च्या मुंबई लोकल ट्रेन बॉम्बस्फोट प्रकरणात बॉम्बे हायकोर्टाने 12 जुलै 2025 रोजी सर्व 12 आरोपींना पुराव्याअभावी निर्दोष मुक्त केले. हायकोर्टाने अभियोजन पक्षाला पुरावे सादर करण्यात अपयश आल्याचे म्हटले. कबुली जबाब बेकायदेशीर ठरवले. महाराष्ट्र सरकारने या निर्णयाविरोधात सुप्रीम कोर्टात अपील केले, जिथे 24 जुलै 2025 रोजी हायकोर्टाच्या निर्णयाला स्थगिती देण्यात आली. परंतु आरोपींच्या जेलमधून सुटकेवर परिणाम होणार नाही, असे सुप्रीम कोर्टाने स्पष्ट केले. मालेगाव बॉम्बस्फोट 2008 मधले आहे. यात आरडीएक्सचा वापर झाला होता. विशेष एनआयए न्यायालयाने 31 जुलै 2025 रोजी सर्व सात आरोपींची पुराव्यांअभावी निर्दोष सोडले. तपास यंत्रणांनी हातांचे ठसे, आरडीएक्सचे अवशेष, योग्यरित्या जप्त केले नाही. स्फोट झाला. मात्र मोटार सायकलवर झाला. हे सिद्ध करता आले नाही. प्रत्यक्षदर्शींनी जबाब बदलले. आरडीएक्स शोधण्यासाठी प्रगत तंत्रांचा वापर केला जातो. यात ऑप्टिकल मायक्रोकॅव्हिटी आणि नायट्रोजन क्वाड्रूपोल रेझोनन्स स्पेक्ट्रोस्कोपी या तंत्रांचा वापर केला नाही. त्यामुळे पुरावे कमकुवत राहिले. आरडीएक्स काश्मीरमधून आणला होता. त्यामुळे सुरक्षेचा गंभीर प्रश्न होता. या स्फोटात 7 जणांचा मृत्यू झाला आणि 100 हून अधिक जण जखमी झाले होते. तपास आणि पुरावे कसे कमकुवत करण्यात आले. त्याबाबत रसभरीत चर्चा आहेत. यामागे कोण होते? हा शोध पत्रकारितेचा विषय आहे. सरकार या निकाला विरोधात सुप्रीम कोर्टात गेली नाही. ज्यांचे परिवार जण ठार झाले, त्यांनी न्यायाचे दार ठोठावले. तर नवे पुरावे पुढे येऊ शकतात. दोन प्रकरणात सरकारने निकालाविरोधात सुप्रीम कोर्टात जाणे आणि एका प्रकरणाच्या निकालाचे स्वागत करणे लोकांना खटकते. त्याचीच सर्वत्र उलटसुलट चर्चा आहे. ■ ■

भूपेंद्र गणवीर
9850031019

जनसुरक्षा विरोधी पक्ष कुठाय ?

सत्तारुढ पक्षाची नियत कळतेय. विरोधी पक्ष अस्पष्ट का? ते स्पष्ट नाहीत. त्यांच्या नाकापुढे जनसुरक्षा विधेयक सहीसलामत निघतेय. ते मौन असतात. हे अनाकलनीय आहे.

ते असे का वागले, हे कळायला हवे. 10 जुलैला विधेयक आले तेव्हा हे घडले. एकटे सीपीएम आमदार, पालघरचे विनोद निकोले यांनी विरोध नोंदविला. एक वगळता, सदर विधेयक एकमताने पारित झाल्याची नोंद झाली. हे बरोबर झाले का? विरोधी पक्षाला सांगावे लागेल. भिन्नमतनोंद (डिसेंटिंग नोट) देता आली असती. मतदान (डिव्हिजन) मागू शकले असते. विरोधात बोलता आले असते. पण नाही. मौन राहीले. साप गेल्यावर भुई धोपटण्याला काय अर्थ?

जनसुरक्षा बाब फार महागात पडेल असे संकेत आहेत. या विधेयकानुसार, देशाची राज्यघटना, संविधानिक संस्था, कायदे व सरकारविरोधात कारवाया, जनआंदोलन किंवा जनमत निर्माण करणाऱ्या कडव्या डाव्या विचारसरणीच्या बेकायदेशीर व माओवादी, नक्षलवादी संघटना व तत्सम यावर बंदी आणि संलग्न सदस्यावर कारवाईची तरतूद करण्यात आल्याचे सांगण्यात येते. हा जनसुरक्षा कायदा (PSA) अजामीनपात्र व प्रतिबंधात्मक आहे. अशी संघटना वा तिथे कार्यरत व्यक्ती, सार्वजनिक सुरक्षेसाठी किंवा राष्ट्रीय सुरक्षेसाठी धोका आहे असे वाटले तर कोणत्याही आरोपाशिवाय ताबडतोब ताब्यात घेतले जाऊ शकते. अशाच कारणास्तव केंद्राचा यूएपीए (unlawful activities prevention act - बेकायदा कारवाया प्रतिबंधक कायदा) अस्तित्वात असताना या नव्या कायद्याची गरज काय हे फारसे स्पष्ट झाले नाही. हा यूएपीए लागू करताना अडचणी जात होत्या एव्हढेच सांगण्यात येते. शिवाय, केंद्र सरकारने गेल्या बऱ्याच दिवसांपासून महाराष्ट्र सरकारने असा कायदा राज्यात करावा अशी अपेक्षा ठेवली होती, असेही सांगण्यात येते.

रणजित मेश्राम
मो. 9890020789

या यूएपीए अन्तर्गत, भिमा कोरेगाव प्रकरणात, काही जण आजही तुरुंगात आहेत. 6-7 वर्षांपासून आहेत. काहींचा मृत्यू झाला. काही जामीनावर बाहेर आहेत. कबीर कला मंचचे 3 आणि ॲड. सुरेन्द्र गडलिंग, महेश राऊत व हनीबाबू आजही तुरुंगात आहेत.

यानिमित्ताने, शहरी नक्षलवाद (Urban Naxal) नेहमी चर्चेत असतो. गडचिरोली जिल्हा सुद्धा चर्चेत येतो. तिथले सुरजागढ, तिथली विपुल खनिज संपत्ती चर्चेत येते. खनिज दोन्ही लक्ष वेधून घेतो. नुकतेच सरकारने सुरजागढ येथील 1 लाख 26 हजार झाडे तोडायची परवानगी संबंधित कार्पोरेट कंपनीला दिली. याबदल्यात 1 कोटी 11 लाख नवीन झाडे लावू असे सरकारने घोषित केले. मागच्या वनमंत्र्याने 33 कोटी नवीन झाडे लावू असे सांगितले होते. घोषणा आणि वास्तव याचा ताळेबंद देणारी श्वेतपत्रिका एकदा प्रकाशित व्हावी.

झाडावरून बाब निघाली तर, अधिकृत माहिती अशी की, 1988 च्या भारत वन कायद्यानुसार प्रत्येक राज्याचे जंगलाचे प्रमाण 33 टक्के असावे असा दंडक आहे. तूट असेल तर मानवनिर्मित जंगल उभारावे अशी तरतूद आहे. महाराष्ट्र राज्य ही बाध्यता पाळत नाही. महाराष्ट्रात जंगलाचे प्रमाण केवळ 20 टक्के आहे. 13 टक्क्यांची तूट आहे. जे 20 टक्के आहे, त्यातील मोठा भार गडचिरोली व त्या खालोखाल चंद्रपूर, भंडारा, नागपूर, अमरावती जिल्हे सांभाळतात. तो भार, 70 ते 80 टक्के होऊ शकतो. तिथेच, झाडे कापा-लावा सुरू आहे. उर्वरित महाराष्ट्रात, 'तुम्ही जंगले सांभाळा, आम्ही बागा-मळे-बंगले सांभाळतोय' असे सुरुय.

एकीकडे देशाचे गृहमंत्री म्हणतात, येत्या मार्च 2026 पावेतो देशातील नक्षल कारवाया सर्व संपतील. पूर्ण बंदोबस्त होईल. याचवेळी राज्यात जनसुरक्षा कायदा आलाय. अशा विरोधाभासात राज्याच्या विरोधी पक्षाची जबाबदारी अधिक वाढते. ते संख्येने कमी आहेत. म्हणून दाबले जाऊ शकत नाहीत. विरोधी पक्ष हा लोकशाहीचा मोठा आधार आहे. नव्या दमाने सरकारला अंगावर घ्यावे. संसदेत विरोधी पक्ष जसा सत्तारुढांना घाम फोडतोय. तसे काहीसे चित्र महाराष्ट्रात दिसावे. अशी अपेक्षा करणे गैर नाही. ■ ■

सफाई मजदूर ते नागपूरचे महापौर रामरतन जानोरकर

कमळ चिखलात उगवते त्याचप्रमाणे सफाई मजदूर यांच्या घरी जन्म घेउन अगदी लहान असताना आई वडिलांचे छत्र हरपले काकानी पालन पोषण केले. अगदी लहान वयात सफाई मजदूर म्हणून काम सुरू केले. त्याच बरोबर शिक्षणही सुरु ठेवले. अस्पृश्यतेचे चटके त्यांना सहन करावे लागले. माणसाला माणसापासून दूर करणारी व्यवस्था विषयी चिड निर्माण झाली. त्यांच्या निवासस्थाना शेजारी पाचपावली वस्ती होती त्या ठिकाणी चालणारी आंबेडकरी चळवळ त्यांना आकर्षित करू लागली ते त्यात सामील झाले. स्वातंत्र्य समता बंधुत्व ही जिवन मुल्य व समतावादी व्यवस्था आणण्यासाठी चळवळीत सामील झाले. आबेडकरी चळवळीत शेवटच्या श्वास पर्यंत कार्यरत होते. त्यांना सत्तेची कोणतीही संधी आकर्षित करु शकली नाही.ते शेड्युल कास्ट फेडरेशनचे1949ला शहर अध्यक्ष निवडुन आले. रिपब्लिकन पक्षाच्या स्थापनेपासून कार्यरत होते. ते रिपबलिकन पक्षाचे उपाध्यक्ष होते. ते वेगळा विदर्भ झाला पाहिजे या चळवळींचे नेतृत्व केले. जेल मध्ये सुद्धा गेले ते जिवनाच्या शेवटच्या क्षणापर्यंत विदर्भ वादी होते. ते 1975ला रिपब्लिकन पक्षाचे नगरसेवक म्हणून निवडुन आले. व 1976ला नागपूर शहराचे महापौर झाले. त्यांनी तत्वांसोबत तडजोड केली नाही.कोणाच्याही दबावाला बळी पडले नाही स्वाभिमानाने कार्य केले. नागपूर महानगर पालिकेच्या सुवर्ण समारंभासाठी भारताच्या प्रधानमंत्री इंदिरा गांधी यांना निमंत्रित करण्याचा काँग्रेस नगरसेवकांचा दबाव होता. तो काळ आणिबाणीचा होता. काँग्रेस पक्षाला विरोध करणे म्हणजे तुरूंगात जाणे होय परंतु ते कोणत्याही दबावाला व सत्तेला न घाबरतात आपल्या तत्वावर प्रामाणिक राहिले. त्यावेळचे मुख्यमंत्री शंकरराव चव्हाण यांनी नागपूरच्या विमानतळावर प्रधानमंत्री इंदिरा गांधी यांची भेट रामरतन जानोरकर सोबत घडवून आणली. त्यावेळी प्रधानमंत्री इंदिरा गांधींनी विचारले की नागपूर महानगरपालिका सुवर्ण महोत्सवाचे कार्यक्रमाला मला का बोलवित नाही त्यावर जानोरकर म्हणाले की नागपूर महानगर पालिकेने राष्ट्रपतीना आमत्रित करण्याचा ठराव पास केला म्हणून तुम्हाला निमंत्रीत करु शकत नाही. भेटीची वेळ संपली. ज्या नागपूर महानगर पालिकेत सफाई मजदूर म्हणून काम केले त्या संस्थेत महापौरपद भोगले. म्हणून नगरसेवकांची निवडणूक लढायचे नाही असे जाहिर केले. व दुसऱ्या कार्यकर्त्याला संधी दिली. त्यांच्या 96 जन्म दिवसी त्यांना विनम्र अभिवादन. ■ ■

विनायकराव जामगडे
मो.9372456389

स्मरण एका तेजस्वी संगीतसूर्याचे...

बरोबर एक वर्ष झाले त्या गोष्टीला. 8 ऑगस्ट 2024 ला कोल्हापूर मधील 'संगीतसूर्य केशवराव भोसले नाट्यगृह' भीषण आगीत जळून खाक झाले. 9 ऑगस्टला संगीतसूर्य केशवरावांची 134 वी जयंती होती आणि त्यांच्या जयंती दिनाच्याच पूर्वसंध्येला 109 वर्षे जुने असलेले, प्रत्यक्ष राजर्षी छत्रपती शाहू महाराजांनी बांधलेले नाट्यगृह जळून खाक व्हावे, ही घटना अतिशय दुर्दैवी आहे. 1902 मध्ये शाहू महाराज विदेश दौऱ्यावर असताना तिथे त्यांनी बरीच नाट्यगृहे पाहिली. खास करून रोममधील नाट्यगृहे अतिशय प्रसिद्ध आहेत.

इतकी सुंदर, दर्जेदार नाट्यगृहे आपल्याही राज्यात असावीत जेणेकरून आपल्या कलाकारांना आपली कला सादर करण्यासाठी प्रोत्साहन मिळेल या उद्देशाने 1913 मध्ये नाट्यगृह बांधणे सुरू केले आणि 1915 मध्ये नाट्यगृह बांधून पूर्ण झाले. त्याचे नाव 'पॅलेस थिएटर' असे ठेवण्यात आले. भारताच्या स्वातंत्र्यानंतर 1957 ला याचे नाव 'संगीतसूर्य केशवराव भोसले नाट्यगृह' झाले. या नाट्यगृहात कितीतरी दर्जेदार कार्यक्रम कोल्हापूरकरांनी अनुभवलेत. सर्वोच्च पुरस्काराने सन्मानित कलाकार या नाट्यगृहात येऊन गेलेत. नाट्य क्षेत्रातील कित्येक रथी-महारथींनी इथूनच आपल्या कारकिर्दीला सुरुवात केली होती. पण होऊ नये ते झाले आणि हे नाट्यगृह आठ ऑगस्टच्या रात्री शॉर्टसर्किटमुळे जळून खाक झाले. फायर ब्रिगेडने अनेक प्रयत्न केले. पण बांधकाम लाकडी असल्यामुळे तीन तासातच या नाट्यगृहाचा फक्त सांगाडा शिल्लक राहिला. खरे तर दुसऱ्या दिवशी संगीतसूर्य केशवराव भोसले यांची जयंती असल्यामुळे अनेक कार्यक्रमांचे आयोजन करण्यात आले होते. कित्येक कलाकार आपल्या डोळ्यांत आणि मनात अनेक स्वप्न घेऊन त्या ठिकाणी गोळा झाले होते. पण एका रात्रीत त्यांचे स्वप्न भंगले. कलाकार ढसाढसा रडायला लागले. हे नाट्यगृह महाराष्ट्राचे सांस्कृतिक वैभव होते. आज ही भळभळती जखम पुन्हा वाहायला सुरुवात झाली आहे. मनावर ओरखडे उमटवते आहे. ज्यांचे नाव या ऐतिहासिक नाट्यगृहाला देण्यात आले ते संगीतसूर्य केशवराव भोसले होते तरी कोण?

त्यांची माहिती घेणे आणि त्यांच्या जीवनाचा अभ्यास करणे हे खरोखरच रोमांचकारी आहे. 9 ऑगस्ट 1890 साली विठ्ठलराव आणि जनाबाई या आई-वडिलांच्या पोटी केशवरावांचा जन्म झाला आणि 4 ऑक्टोबर 1921 साली ते अनंतात विलीन झाले. फक्त 31 वर्षांचे आयुष्य त्यांना लाभले. सामान्य माणूस 31 व्या वर्षी आयुष्य जगायला सुरुवात करतो. पण 31 वर्षांच्या आयुष्यात या कलावंताने मारलेली भरारी पाहून मग थक्क होऊन जाते. 31 वर्षाच्या आयुष्यात 31 नाटकांमध्ये गाजलेल्या भूमिका त्यांनी केल्या आहेत. त्यापैकी संगीत सौभद्र, संगीत मानापमान, हाच मुलाचा बाप, संगीत शाकुंतल, संगीत दामिनी, संगीत शहा-शिवाजी, मृच्छकटिक, बाजीराव मस्तानी, संशय संभ्रम, संन्याशाचा संसार, संगीत चंद्रसेना, अशी महत्त्वाची नाटके सांगता येतील. ते फक्त नाट्यकलावंत नव्हते. त्यांनी वयाच्या अठराव्या वर्षी स्वतःची 'ललित कलादर्श' नावाची नाटक कंपनी स्थापन केली होती हे विशेष महत्त्वाचे वाटते.

नाट्य क्षेत्रातील आपल्या कारकिर्दीला त्यांनी वयाच्या चौथ्या वर्षांपासूनच सुरुवात केली. जनूभाऊ निमकरांच्या स्वदेश हितचिंतक नाटक मंडळीत ते दाखल झाले तेव्हा घरी अगदी बेताची परिस्थिती होती. त्यामुळे त्यांना शालेय शिक्षणही धड घेता आले नाही. काही वर्षे या कंपनीमध्ये त्यांनी काम केले आणि स्वतःच्या कर्तबगारीने, बुद्धिमत्तेने अमाप कीर्ती, लोकप्रियता आणि अमाप संपत्ती मिळवली. एक जानेवारी 1908 रोजी त्यांनी स्वतःची ललित कलादर्श नाटक मंडळी स्थापन केली तेव्हा त्यांना शाहू महाराजांचा काही काळ रोषही पत्करावा लागला. पण त्यांच्यातील आत्मविश्वास आणि कलावंत एवढा जबरदस्त होता की काही वर्षांनीच महाराजांनी केशवरावांना 'संगीतसूर्य' ही पदवी बहाल केली आणि दहा हजार रुपयांची थैली अर्पण करून जाहीर सत्कारही केला. हे शक्य झाले ते केशवरावांमधील सच्चा कलावंतामुळे आणि छत्रपती शाहू महाराजांच्या गुणग्राही दृष्टीमुळे. केशवरावांच्या संगीत नाटकांचे प्रयोग ज्यांना बघायला मिळाले ते खरोखर भाग्यवान म्हणायला पाहिजेत. रात्री सुरू झालेला प्रयोग पहाटे पाच पर्यंत सुरू राही. संगीत शारदा मधील 'मूर्तिमंत भीती उभी'सारख्या गीतांना तर आठ वन्स मोअर मिळाल्याचा रेकॉर्ड आहे. कोल्हापूरला देवल क्लबने आयोजित केलेल्या एका जलशात शेवटच्या दिवशी केशवराव एवढे झपाटल्यासारखे गायले की सारा श्रोत्रूवर्ग मंत्रमुग्ध होऊन गेला. त्यावेळी त्यांनी 'तत बितत धन सिंगार' ही चीज रात्री दीडला सुरू केली तर सकाळी सहाला ती संपली. हाही एक रेकॉर्डच. अमरावतीशी तर केशवरावांचे नाते चांगलेच जुळले होते. अमरावतीच्या गणेश थिएटरमध्ये ललित कलादर्श नाटक कंपनीचा मुक्काम होता. त्याचवेळी 1914 साली ख्याल गायकीत प्रख्यात असलेल्या खाँ साहेब बशीर खाँ यांची बैठक चांगलीच रंगली. केशवरावांनी त्यांची मनापासून स्तुती केली. पण अहंकारापोटी ते बोलून गेले 'नाटकवाले हमारे जैसा गा नही सकते। हमारी ताजे और पलटे तो अच्छे-अच्छे गवैये के गले से निकलना भी मुश्किल बात है। आप भी कुछ गायिएगा' केशवरावांनी आव्हान स्वीकारले आणि दुसऱ्या दिवशी ते असे काही गायले की खाँ साहेब खजील झाले. 'तौबा तौबा' करून त्यांनी आदल्या दिवशी बोललेल्या अहंकारी शब्दाबद्दल केशवरावांची क्षमा मागितली.

रंगभूमीची अचूक दृष्टी असलेला हा कलावंत होता. अनेक आकर्षक बदल त्यांनी घडवून आणले. रंगमंचावर नाटकाच्या सुरुवातीला मखमली पडदा दोन्ही बाजूला सरकवण्याची पद्धत सुरू केली ती केशवरावांनीच. अमरावतीचे प्रसिद्ध नाटककार वीर वामनराव जोशी यांच्या 'राक्षसी महत्त्वाकांक्षा' या 20 सप्टेंबर 1913 रोजीच्या मुंबईतील पहिल्या प्रयोगात केशवरावांनी परंपरागत वर गुंडाळत जाणारा पडदा न ठेवता दोन्ही बाजूला सरकणारा मखमली पडदा लावला व रंगभूमीच्या इतिहासात गौरवास्पद बदल झाला. ठरलेल्या वेळेवर नाटक सुरू करणे, सर्वांना समान लेखणे आणि त्यांचा आदर करणे, सामाजिक कार्यासाठी उदारहस्ते आर्थिक मदत करणे, रंगभूमीवर आकर्षक सजावट घडवून आणून भारतीय कलेचे भव्य दिव्य दर्शन घडवणे तसेच ओपन एअर थिएटरमध्ये नाटक करण्याची प्रथा, या त्यांनी घडवून आणलेल्या काही सुधारणा सांगता येतील. अमरावतीचे 'संगीतसूर्य केशवराव भोसले सभागृह' त्यांच्या कार्यकर्तृत्वाची साक्ष देण्यासाठी आज दिमाखात उभे आहे.

डॉ. लीना निकम
9881669345

पहिल्या स्त्री नाटककार हिराबाई पेडणेकर यांनी 'दामिनी' नावाचे नाटक लिहिले होते. ते नाटक किलोस्कर नाटक कंपनीने रंगभूमीवर आणावे असे त्यांना वाटत होते. पण किर्लोस्करच काय एकाही गाजलेल्या नाटक कंपनीने ते नाटक स्वीकारले नाही. याचे कारण म्हणजे हिराबाई एक नायकिण होती. या नायकिणीचे नाटक स्वीकारणे हे प्रस्थापितांना प्रतिष्ठेचे वाटले नाही. पण केशवरावांसारखे स्त्री शिक्षणाविषयी आस्था बाळगणारे धैर्यधर पुढे झाले. त्यांनी 'दामिनी' हे संगीत नाटक घेतले, बसवले व गाजवले सुद्धा. एका स्त्री नाटककाराचे नाटक आपल्या कंपनीतर्फे बसवून केशवरावांनी हा संपूर्ण स्त्री जातीचा केलेला सन्मानच म्हणायला पाहिजे.

'संगीत मानापमान' नाटकाने तर केशवरावांच्या कंपनीला भरपूर पैसा व कीर्ती मिळवून दिली. ते वैभवाच्या व प्रसिद्धीच्या शिखरावर पोहोचले. पण दुर्दैव असे की अवघ्या दोन महिन्यांनी ते पुण्यात विषमज्वराने आजारी पडले. त्यातच काळाच्या पडद्याआड गेले. नाट्यक्षेत्रात प्रखर तेजाने तळपणारा हा संगीतसूर्य अकालीच अस्तास गेला. संगीत-नाट्य क्षेत्राचे कधीही भरून न निघणारे नुकसान झाले. काय अंत्ययात्रा होती त्यांची! मौल्यवान भरजरी फेटा, अंगावर भरजरी शेला, चौकाचौकात फुले, सुवासिक द्रव्य, पैसे उधळले जात होते. एखादा राजा किंवा सार्वजनिक पुढाऱ्याला शोभेल अशा सन्मानात केशवरावांनी परलोकाची वाट धरली.

केशवरावांबद्दल बालगंधर्व काय म्हणाले माहिती आहे? त्यांच्या नाट्य क्षेत्रातील अतुलनीय कामगिरीबद्दल ते बोलले. प्रत्यक्ष प्रयोगात केशवरावांनी मला खाऊन टाकले म्हणाले. पुढे ते म्हणतात, 'केशवरावांचा हेवा त्यांच्या हयातीत मी केलेला आहे. कशाबद्दल? ते एका मोठ्या कंपनीचे मालक होते म्हणून. पण आज मी त्यांचा हेवा एका कारणासाठी करतो की ते ऐन उमेदीत मरण पावले म्हणून. केशवरावांची जेव्हा अंत्ययात्रा निघाली तेव्हा हजारो लोक त्या ठिकाणी धाय मोकलून रडत होते. नाट्यकलेच्या गळ्यातला एक कौस्तुभमणी, एक रत्नहार आज नाहीसा झाला म्हणून. समाजातल्या मोठमोठ्या व्यक्तींमध्ये स्पर्धा चालली होती त्यांच्या शवाला खांदा देण्यासाठी. हे केशवरावांचे वैभव होते. आमच्या कपाळी आता काय लिहिले आहे कुणास ठाऊक? चार माणसे तरी येतील की नाही याची मला शंका आहे.' एका महान कलावंताने दुसऱ्या महान कलावंताला दिलेला हा मानाचा मुजरा होय. नाट्यगृह राखरांगोळी झाले. पण संगीतसूर्याचे झळाळते. तेज अजूनही काळजात उजळून निघते.

यानिमित्ताने शासनाला विनंती करावीशी वाटते की लवकरात लवकर आगीत भस्मसात झालेल्या कोल्हापूरच्या संगीतसूर्य केशवराव भोसले नाट्यगृहाचे काम आधीच्याच दिमाखदारपणे पूर्ण करावे. त्यांच्या प्रेरणादायी स्मृती आणि भारताचा सांस्कृतिक वारसा जपण्यासाठी हीच त्यांना खरी श्रद्धांजली राहील. कवी विद्याधर गोखले यांनी म्हटल्याप्रमाणे,

समर्थ ज्यांचे सतेज गाणे, समशेरीचे जणू लखलखणे
कंठमणी तो रंगदेवीचे, ऐसा केशव पुन्हा न होणे.. ■ ■

“ शांतपणे विचार करून घेतलेले निर्णय नेहमी योग्य ठरतात. ”

खरे तर मला खूप लिहायचे आहे... !

आज भारतीय लोकशाहीवर, भारतीय राज्य घटनेवर, धार्मिक सलोख्यावर जे वादळ घोंगावत आहे. धार्मिक उन्मादी वातावरण निर्माण करुन अल्पसंख्यांक आणि सामाजिक राजकीय धार्मिक असमान व्यवस्थेच्या विरोधात डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांच्या विचाराआधारे धर्मांतरित होऊन ब्राह्मणी वर्चस्वाच्या गुलामी विरोधात बंड करुन उठलेल्या नव बौद्ध समाजाला ज्या पद्धतीने टार्गेट केले जात आहे, ते आज ना उद्या होणारच होते.

हजारो वर्ष विषम धर्म व्यवस्थेच्या माध्यमातून वर्ण व्यवस्था आणि जाती व्यवस्थेचा उगम झाला, ब्राह्मणी धर्म संहितेने त्याला कायद्याचे स्वरूप दिले आणि गाव खेड्यातील कृषी आधारित उद्योगासाठी जात नियंत्रित कामाचे स्वरूप देऊन सामाजिक, आर्थिक, राजकीय ढाचा बनवला, तो मुघल काळ असो किंवा त्या पूर्वीची राजेशाही असो याच आधारे चालत आला. ब्रिटिश सत्तेमुळे आणि त्यांनी विकसित केलेल्या औद्योगिक सुधारणा, आधुनिक शासन व्यवस्था यातील भौतिक बदलाने ती व्यवस्था थोडीशी ढासळ्ली, पण ती उध्वस्त झाली नाही, जातीचे अस्तित्व हे कायम राहिले. स्वातंत्र्यानंतर हा देश कोणत्या प्रकारचे राष्ट्र असावे? याचा संघर्ष सुरू झाला, जे उच्चवर्णीय होते व या धर्म व्यवस्थेचे फायदे ज्यांना मिळत होते त्यांच्या दृष्टीने संभाव्य राजवट धर्माधिष्ठित असावी असा जोरकस प्रयत्न झाला. पण याचीच प्रतिक्रिया म्हणून आमचे ही स्वंतत्र राष्ट्र असावे अशी भावना 'मुस्लिम लीगद्वारे मांडली गेली' याचा परिणाम म्हणून अंखड भारताचे विघटन होऊन दोन राष्ट्र निर्माण झाले. आज अस्तित्वात असलेला एस.सी., प्रवर्ग हा याच हिंदू व्यवस्थेचा भाग म्हणून गणला गेला. त्यांचेसाठी स्वंतत्र राष्ट्र तर सोडाच पण त्यांचे लोक प्रतिनिधी ही स्वंतत्र दृष्ट्या निवडले जाण्याचा मार्ग ही बंद करण्यात आला.

लोकप्रतिनिधी निवडला जात असतांना सवर्ण असो किंवा दलीत असो त्यांना दोघांनी ही मतदान करायचे असा संयुक्त मतदार संघाचा फॉर्म्युला अस्तित्वात आला आणि तिथेच तो घात झाला, दलिता मधील स्वप्रज्ञा असलेल्या उमेदवारांना नाकारून व्यवस्थेला शरण जाणारे लोकप्रतिनिधीं निवडले जाऊ लागले.

आपल्या पुरातन संस्कृती जीची वहिवाट वर्ण श्रेष्ठत्वाच्या आधारे ज्यांच्या कडे होती त्यांनी राजसत्ते वर आरूढ होण्याचे प्रयत्न सातत्याने केले, पण त्यांना त्यात यश येत नव्हते. तेंव्हा काँग्रेस बलवान होती, त्यांची राज सत्तेवर असलेली पकड अधिक मजबूत राहिली. दुसऱ्या बाजूने आपली सत्ता आणयचीच या हेतूने कार्यरत राहून समाज व्यवस्थेतील बदल वैचारिक संघर्ष पेरणारी बौध्दीक फळी राष्ट्रीय स्वयंसेवक संघा ने मैदानात उतरवली. कोणालाही न दुखावता ते लहान मुलांना गोळा करायचे, त्यांच्या समवेत खेळायचे, त्यांना हिंदू राष्ट्र त्याचा गौरवशाली इतिहास आणि त्या सोबत परकीय आक्रमणे, त्यांनी संस्कृतीवर घाव घालण्यासाठी केलेले मूर्ती भंजन ते थेट स्त्रियांच्या लैंगिक शोषणाचे करुण किस्से सांगून ते मेंदू घडवत राहिले. सरदार वल्लभभाई पटेल यांनी गांधी वधानंतर संघावर बंदी आणली, पण ती उठवण्यात आली आणि त्यासाठी एक करार झाला, आम्ही हे संघटन राजकीय दृष्टीने चालवणार नाही. राजसत्तेवर कुणी असावे? याचा निकाल लागला होता आणि याचा फायदा सामाजिक व्यवस्थेने ठरवून दिलेल्या वर्गालाच होणार होता म्हणून अनेक दशके उलटून गेली राजकीय सत्तेच्या माध्यमातून काँग्रेस पक्षाने सत्ताधारी घराणी निर्माण केली, त्यांच्या हातात व्यवस्थेचे दोर दिले, आर्थिक विकास करणाऱ्या संस्था, शिक्षण थोडक्यात गल्लीपासून दिल्लीपर्यंत असे ब्रँड निर्माण झाले, संघाच्या हातात काय होते? ते सत्ताधीशांच्या तुलनेत कफल्लक होते, पण त्यांचा सामाजिक दर्जा उंच होता, त्यांची श्रद्धा त्यांच्या मनातील राष्ट्र होते, ज्या राष्ट्रवादाच्या आधारे त्यांना नवा हिंदुस्थान घडवायचा होता, ते हेच उद्दिष्ट घेऊन संघाच्या शाखा चालवत राहिले. कित्येक पिढ्या ते खपत गेले, त्यांनी उद्याच्या स्वप्नासाठी स्वतःला गाडून घेतले. ते नव्या पिढ्या घडवत गेले ज्या त्यांच्या विचारांच्या होत्या, त्यांचा वैचारिक पाया भक्कम होत गेला.

माणसात स्वधर्म प्रेम असते, ते त्यांनी जागवले, त्यांच्यात भाषा प्रेम असते, प्रांताभिमान असतो, त्यांच्यात त्यांच्या गौरवशाली इतिहासाचे प्रेम असते, त्या इतिहासातील, राजे, आणि पौराणिक कथेतील देव त्यांच्या धार्मिक संकल्पनेतील हिरो म्हणून होते. त्यांचे पूजन करून त्यांनी समुदायाच्या श्रध्देला जागवल. हिंदू राष्ट्रवादाच्या आड आलेल्या प्रत्येक इतिहासातील सत्तेला त्यांनी शत्रू म्हणून घोषित केले, जे आक्रमणकारी होते, त्यांचा धर्म वेगळा होता, त्यांची संस्कृती वेगळी होती. त्यावर ते प्रहार करत राहिले, त्याच सत्तेचे राहिलेले अवशेष म्हणून अस्तित्वात असलेल्या मुस्लिम, ख्रिश्चन धर्मियांना सांस्कृतिक आक्रमक

शत्रू म्हणून त्यांची प्रतिमा समाज मनात रुजवत राहिले. 'धर्मांतर म्हणजे राष्ट्रांतर' हे बिंबवण्यात ते यशस्वी झाले, यातून एखाद्या दुसऱ्याने घाई गडबडीत फादर असलेल्या कुटुंबीयांना जीवंत जाळ्ले. ती नर संहाराची सुरुवात होती. तिचा विस्तार होत गेला. धर्मांतर विरोधी कायदे निर्माण करणे त्यांना सुलभ झाले, इकडे काँग्रेसची घराणी मजबूत होती, पण तीही माणसेच होती, त्यांचा सांस्कृतिक धर्म एकच होता, ते निवडणुका जिंकणे जाणत होते. माणसांच्या भौतिक गरजा पूर्ती करणे हेच सत्तेचे काम आहे. त्या पूर्ण केल्या की बस झाले असे ते समजत राहिले. त्यांच्या सत्तेचा पाया असलेली माणसे हळू हळू विकेंद्रित होत होती, ती वेगवेगळ्या जातींची, धर्माची, भिन्न आर्थिक स्तरातील होती, त्यांचे त्यांचे आयकॉन त्यांच्या आकर्षणाचे केंद्र बिंदू होते.

ॲड. अविनाश टी. काले
मो. 9960178213

समाज म्हणून ते एक होते, पण जात म्हणून ते जात संघटित होत होते, त्या प्रत्येक आदर्शाची ते पूजा करू लागले. ज्यांना सांस्कृतिक राजकीय सत्तेचा वारसा होता त्यांचे काम सोपे होते. त्यांचे सांस्कृतिक वारसे एक होते, संघ मानत असलेल्या हिंदू राष्ट्र वादाचेही ते आदर्श होते. त्यांच्या तुलनेत धर्म निरपेक्ष तत्वज्ञान घेऊन निघालेला समाज अस्तित्वातच नव्हता. ती राजकीय व्यवस्था चालवण्याची भाषा होती.

काँग्रेसने चिंतन करणे सोडले होते, त्यांना सत्ता टीकवण्यासाठी अश्या चिंतनाची, वैचारिक पिढ्या घडवण्याची गरज वाटत नव्हती. ते गाफील राहिले, यातून आक्रमणाच्या इतिहासातील पाऊलखुणा पुसण्याचे मिशन त्यांनी हातात घेतले. अयोध्या हे त्याचे केंद्र ठरले, 'राम मंदिर निर्मितीचा संकल्प त्यांनी सोडला. बाबरी पाडण्याची कृती ही साधी नव्हती, मोठा प्रदीर्घ संघर्ष होणार हे त्यांना ज्ञात होते. त्यात नर संहार होणार होता हे ही त्यांना ज्ञात होते. ते युद्ध खेळण्यासाठी त्यांनी माणसे निर्माण केली होती. जे त्यासाठी लढणार होते ते सगळे ब्राह्मण नव्हते, बहुजनातील माणसे त्यांचा कच्चा माल होता, त्याची प्रतिक्रिया म्हणून ज्या दंगली, बॉम्बस्फोट झाले त्यातून या सांस्कृतिक लढाईला सुरुवात झाली. या लढाईने सर्व अंतर्गत संघर्षावर मात केली', 'कमंडल ने मंडलला कवेत घेतले. हिंदू राष्ट्र वादाचा हा प्रवाह पुढे सरकत राहिला. काळाची अपत्य म्हणून याचाच धागा असलेली छोट्या छोट्या प्रादेशिक पक्षाची गरज ही हळू हळू लुप्त होऊ लागली. हिंदू राष्ट्र वादाचा सार्वभौम एकच बलाढ्य पक्ष असावा या दिशेने त्यांनी टाकलेली पाऊले राजमार्गात रूपांतरित झाले आणि इथेच काँग्रेसने निर्माण केलेली संस्थनिक डळमळीत झाली. त्यांच्याकडे वैचारिक अधिष्ठान नव्हते. त्यांच्या साम्राज्यात त्यांचे पाठीराखे असणारे लोक हे व्यक्तिगत फायद्याचे लाभार्थी होते, पण ज्या सत्तेद्वारे त्यांना लाभ मिळणार होते ती सत्ता त्यांच्या मालकापासून ही दूर जाणारी होती. तिला पकडुन ठेवण्याची गरज निर्माण झाली आणि 'घर फिरले की घराचे वासेही फिरतात' या उक्तीप्रमाणे त्यांच्या मालकाने पक्षीय बदल केला की ही माणसे त्या पक्षाची होणार. माणसांना पक्ष नव्हते आणि विचारधाराही नव्हती ते ढिसाळ माणसांचे गठ्ठे होते.

भाजपने सगळ्या ऐऱ्या-गैऱ्यांना एकत्रित करत बसण्याचा मार्ग स्विकारला नाही, त्यांनी हिंदुत्वाचा घोडा अस्वमेघ यज्ञ म्हणून सोडला. 'असेल हिंमत तर अडवून दाखवा' कधीतरी प्रादेशिक अस्मिता किंवा जात अस्मिता आधारे या हिंदुत्व वादी घोड्याला रोखायचा प्रयत्न झाला, त्यासाठी प्रबळ जात केंद्रीत लढा उभा केला गेला. एक वादळ निर्माण केले जात असतांनाही ते शांत होते. याचे कारण त्यांचा जात अभिमान, त्यांची जात अस्मिता याचे शेवटचे अधिष्ठान ही हिंदू राष्ट्रच होते. त्यांना वैचारिक विरोध करू शकेल असा एकच फोर्स होता आणि तो होता आंबेडकरी विचारधारा... पण त्या विचारधाराआधारे उभी राहिलेली नेतृत्व वैचारिक दृष्ट्या तितकी प्रगल्भ होती का? ती त्यांच्या विचारधारेशी प्रामाणिक तरी होते का? काही अपवाद वगळता, त्यातील बहुतेक जण सत्ता प्राप्तीच्या आकांक्षेने व्याकूळ झाले होते, काहींना आर्थिक स्थैर्य हवे होते, त्यांनी जो प्रवाह सत्ता निर्मिती करू शकतो त्याची कास पकडली आणि हा प्रवाह पतीतांचा लोंढा वाहत राहिला. ते आत्ता समाजाचा अपमानही मूकपणे गिळून शांत राहणे पसंत करतात. त्यांचे कार्यकर्तेही तेच धोरण पुढे चालवतात. ते हा हिंदुत्वाचा प्रवाह रोखण्यास सामर्थ्यवान नाहीत आणि भारतीय समाज रचनेत ते अजूनही 'हिणकस' स्तरावर आहेत, शोषित जात समूहातील तो प्रवाह आहे पण तो ही विभाजित झाल्याने त्यातील काही प्रवाह किमान दिसतात कांहीचे अस्तित्व शोधावे लागते. अश्या विकेंद्रित अवस्थेत ते अधिक अशक्त झाले. प्राचीन ऐतिहासिक सांस्कृतिक वारसा असलेल्या बौद्ध धम्माची दीक्षा त्यांनी घेतली, पण हाच प्रवाह ते पुढे सरकवू शकले नाहीत, शोषित पीडित एस.सी., एस.टी., व्ही.जे.एन.टी. समुदायातील गैर बुध्दीस्ट समुदाय' हिंदुत्वाच्या प्रवाहात खेचण्याचे काम चालू राहिले, त्यासाठी विशेष परिश्रम घेण्याची आवश्यकता भाजपला लागलीच नाही. आंबेडकरी समाज म्हणून जन्माने आंबेडकरवादी बनलेले लोक समूह, भारतीय राज्य घटना आणि तिने स्थापित केलेल्या प्रशासन न्याय संस्था आदींवर आशावादी राहिले की काहीही झाले तरी ही व्यवस्था कोणी बदलवू शकणार नाही. सत्ता घटनात्मक ढाचा पोखरून टाकते, हे त्यांच्या गावीही नव्हते.

एक काळ असा ही राहिला की, घटनादत्त अधिकार म्हणून आरक्षण मिळत गेले. खाजगीकरण करून त्यांनी त्यावर मात केली. आंबेडकरी समाजाची आर्थिक शैक्षणिक कोंडी करत त्यांना व्यवस्थेच्या लाभार्थी यादीतून वगळण्यात आले, जन सुरक्षा कायद्याची व्याप्ती वाढविण्यात आली. त्यांच्या श्रद्धा स्थानावर हल्ले चढवण्यात आले, 'खैरलांजी ते रमाबाई नगर पासून सुरू झालेला प्रवास' भीमा कोरेगावापर्यंत येऊन ठेपला' आत्ता उरली सुरली नांगी ठेचण्यासाठी परभणी ते कोथरूड पार पाडले गेले. सत्ता असली की मालेगाव असो की उन्नाव आरोपींना अभय देता येते. ज्या एट्रोसिटीचे कवच कुंडल घेऊन ते वावरत होते तो कायदा ही त्यांनीच (प्रस्थापित वर्गाने) बनवला होता, त्याला निष्प्रभ करण्यासाठी ही तेच उभे राहिले आणि राहणार... ज्या न्यायालयातून कायद्याद्वारे न्याय मिळेल हा आशावाद आहे तो ही काही काळाने तकलादू ठरेल... बे मौत सडवून ठेवण्याची किंवा मारण्याची तयारी त्यांनी ठेवली आहे. अश्याही स्थितीत लिहिण्याचे धाडस आमच्यासारखे वेडे लोक करत राहणार.

असे असंख्य लोक आहेत ते गोंधळलेले आहेत, एका भयानक गुलामीकडे शोषितांचे जात समूह ढकलले जात आहेत याने ते अस्वस्थ आहेत. शत्रू बलाढ्य आहे. आर्थिक, सामाजिक, राजकीय दृष्ट्या ते भक्कम आहेत आणि हे अस्वस्थ आत्मेकफल्लक आहेत आणि अश्या कफल्लक माणसांचे कोण ऐकणार? ■ ■

स्त्री स्वातंत्र्य मुक्तसंवाद

संयोजक
प्रा. माधुरी गायधनी दुपटे
मो. 9130088095

तिच्याबद्दल बोलतांना सांभाळून बोला...

ती दिसत नाही म्हणून हरवली की काय असे समजू नका...ती शांत आहे म्हणून तिचे महत्त्व कमी आहे असेही समजू नका... ती तुमच्याशी हसून बोलते, याचा अर्थ तिच्यावर हक्क सांगण्याचा परवाना तुम्हाला मिळाला आहे असे नाही! तिच्याबद्दल बोलतांना...जरा थांबा. विचार करा आणि मग शब्द उचला. कारण ती केवळ स्त्री नाही, ती आहे संवेदनशील माणूस, एक सखोल विचारवंत, एक तितकीच सक्षम कर्मचारी, एक मायाळू मुलगी, जबाबदार बहिण, प्रेमळ पत्नी आणि सगळ्यांत आधी... 'माणूस'.

आज बघायला गेले तर समाजात, कार्यालयात, गप्पांच्या कट्ट्यावर किंवा सोशल मीडियावर, काही पुरुष मंडळी स्त्रियांबद्दल असभ्य शब्द वापरताना दिसतात. तिचे रूप, तिचा आवाज, तिची देहबोली, हेच सगळे चर्चेचे केंद्र बनवतात. तिच्या अनुपस्थितीत तुम्ही तुमचे घाणेरडे मत मांडायला मोकळे असता का? तिचे कौतुक करायचे असेल तर तिच्या कामगिरीचे करा, तिच्या कलेचे, तिच्या बुद्धीचे, तिच्या संयमाचे करा. तिची खिल्ली उडवणे म्हणजे तुमचे उथळपण अधोरेखित करणे होय. एकदा स्वतःला विचारून बघा, 'जर ती माझी बहीण असती, आई असती, पत्नी असती, मुलगी असती. तर मी असेच बोललो असतो का?' तिचे सौंदर्य डोळ्यात साठवण्यापेक्षा, तिचे मौन, तिचे समर्पण, तिचे धैर्य आणि तिची जिद्द मनात साठवा. कारण तिच्यावर बोलणे सोपे आहे, पण तिच्यासारखे जगणे फार अवघड आहे. त्या प्रत्येक पुरुषाला सांगावेसे वाटते, स्त्रीला कमकुवत समजून चालायचे नाही. ती कमजोर वाटली तरीही तिच्यामध्ये संवेदनांची ताकद आणि अस्मितेचा वणवा असतो. तिला गृहित धरू नका. तिचे अस्तित्व हे तुम्हाला 'सजग' ठेवण्यासाठी आहे, सवलतीसाठी नव्हे, शोषणासाठी तर नाहीच नाही. स्त्रियांबद्दल बोलतांना लक्षात ठेवा 'ती एक व्यक्ती आहे, चर्चेचा विषय नव्हे.' जगाच्या प्रगतीमध्ये तिचे योगदान पुरुषांपेक्षा कमी नाही, अनेकदा अधिकच आहे. म्हणूनच, प्रत्येक पुरुषाने आपल्या वागण्यात आणि बोलण्यात मर्यादा, समजूतदारपणा आणि आदर ठेवणे आवश्यक आहे. आजपासून ठरवा, 'तिच्याबद्दल बोलताना शब्द सौम्य ठेऊ, पण तिच्यावरील आदर ठसठशीत ठेऊ!' तिच्याबद्दल मनात ईर्षा, घृणा न ठेवता जर तुम्ही समाजात तिचे स्थान काय आहे हे लक्षात घेऊन वागले -बोलले तर कुठलीही स्त्री कधीच पुरूषांचा अपमान करणारा नाही आणि स्त्री-पुरूष समानतेच्या युगात खरोखरच वैचारिकदृष्ट्या समानता दिसून येईल. स्त्रीयांचा सन्मान करा तीही तुमचा सन्मान करेल. वंदनीय राष्ट्रसंत तुकडोजी महाराज म्हणतात,

मुलीने सदा लपून रहावे, मुलाने गावी रागरंग पहावे । ऐसे हे दुष्ट रिवाज ठेवावे, न वाटती आम्हा ॥ अशा लोकांना समज देण्यासाठी महाराजांच्या विचारांचा प्रसार होणे गरजेचे आहे. त्यायोगे स्त्रीयांना दुय्यम वागणूक देणाऱ्या पुरूषांचा अहंकार गळून पडला पाहिजे. कारण महाराजांनी अशा लोकांना स्पष्ट शब्दात समज दिली आहे, अरे तुझ्याहूनही ती उत्तम वागते, समाजी उत्तम भाषण देते । तुलाही शहाणपण शिकवू जाणते, मग ती मागे कशाने ॥ आणि म्हणूनच म्हणावेसे वाटते की तिच्याबद्दल बोलतांना सन्मानाने बोला. ■ ■

छाया जगदिश शहाणे
मो. 7020588484

लग्नाचे गाणे आणि त्यातून मिळत असलेली शिकवण..!

अनेकांना मराठी, हिंदी चित्रपटातील गाणे ऐकायला तसेच गायन करायला आवडतात. कोणी त्यातून बोध घेतात तर कोणी फक्त छंद म्हणूनही बाळगत असतात. असेच असे काही गाणी कित्येक वर्षापासून गावखेड्यात गायिले जातात. जसे की, लग्नाचे गाणे, पाळणे, धान रोवणीचे गाणे, तर कधी दळण, कांडण करतानाचे गाणे, झुलवे सुद्धा म्हटले जात असत. पण, दिवसेंदिवस आता ही जुनी संस्कृती आणि जुने गाणे लुप्त होण्याच्या मार्गांवर दिसत आहेत. आजही गावखेड्यात थोड्या प्रमाणात का होईना वयस्कर महिला लग्न समारंभात गाताना दिसतात. मग त्या आदिवासी समाजातील महिला असोत किंवा इतर समाजातील महिला असोत चार, पाच जणी एकत्र जमल्या की, लग्नाचे गाणे मोठ्या उत्साहाने गात असतात. त्यांचे गाणे नुसते ऐकण्यापुरतेच नसतात तर त्यातून खूप काही घेण्यासारखे असते. तर काही गाणे ऐकून डोळ्यातून अश्रू वाहत असतात. असे वाटते की, नवरी मुलीला किंवा नवरदेव मुलाला बालपणीची आठवण करून देणारे एक, एक शब्द त्यांच्या भावी जीवनासाठी प्रोत्साहन देणारे असतात. जसे की, आदिवासी संस्कृती ही जगावेगळी संस्कृती आहे. एवढेच नाही तर या संस्कृतीमुळे अनेकांना खूप काही शिकायला सुद्धा मिळत असते. जेव्हा, आदिवासी समाजातील लग्न होणाऱ्या मुलीची किंवा मुलाची आंघोळ करून देतात आणि त्यांना पाटावर उभे केले जातात आणि मग त्या नवऱ्या मुलीसाठी माहेरची साडी, ब्लॉऊज, परकर एकत्रित बांधून तिचा बाप आपल्या खांद्यावर ते वस्त्र ठेवते आणि नंतर आपल्या खांद्यावरून तेच वस्त्र नवऱ्या मुलीच्या खांद्यावर ठेवते. त्याला आदिवासी समाजातील लोक 'घडी वाटणे किंवा घडी टाकणे' असे म्हणतात. जेव्हा त्या मुलीचा बाप घडी टाकायला जाते तेव्हा ती नवरी मुलगी बापाच्या गळ्यात हात घालून खूप रडत असते. अशा वेळी तेथे जमलेल्या महिला घडी वाटण्याचे गाणे म्हणतात. ते गाणे येणेप्रमाणे -

'घडी वाटा, वाटी गा बाबा, घडी वाटा वाटी, गा... ईतका उशीर का...? झाला गा बाबा घडी वाटा, वाटी गा.'

तो क्षण खूप भाऊक करणारा असतो बापाच्या अंगाखांद्यावर खेळणारी ती लेक आज एवढी मोठी झालेली असते आणि अचानक लग्न होऊन सासरी जायची असते. लहानपणी बाप तिच्यासाठी फ्रॉक, निरनिराळे कपडे घेऊन देते आणि आज लग्नाच्या दिवशी माहेरची साडी भेट म्हणून देते. महत्वाची गोष्ट म्हणजेच आदिवासी समाजातील मुलींचे लग्न माहेरच्याच साडीवर लागते. हे गाण्यात मुलगी आपल्या बाबाला प्रश्न विचारते की, मला घडी टाकण्यासाठी बाबा तुम्हाला एवढा का उशीर झाला..? लग्न मंडपात जमलेल्या सर्व नातेवाईकांना व सर्वच लहान मोठ्यांना रडवून सोडते. कारण या गाण्यात बाप, लेकीचे अफाट प्रेम दिसते. अशा या गाण्यांमुळे संस्कृती टिकून राहत होती. पण, दिवंदिवस डीजेच्या नादात रमलेल्यांमुळे व डीजेला जास्त पसंती दिल्यामुळे असे हृदयस्पर्शी गाणे क्वचितच ऐकायला मिळत असतात, ही आजची वास्तविकता आहे. त्या सोबतच काही समाजात लग्नांचे काही रितीरिवाज असतात. त्यांचेही गाणे ऐकण्यासारखे असतात. जसे की, मंडप पूजन असते आणि त्यावेळी रात्रीला नवरीला बांगड्या भरून झाल्यावर काचारीन बाई घरी जाण्यासाठी थोडी घाई करते. हेच ते गाणे म्हणणाऱ्या महिला म्हणतात ते गाणे येणेप्रमाणे... 'वल्यां, वल्यां मांडवात आली कचारीन बाई, हिरवा चुडा भर व संगीता बाई, वल्यां, वल्यां मांडवात आली कचारीन बाई, कचारीन बाई नको करू घाई, मानाच्या नंदा, भावजा, बहिणी अजून आल्या नाही.' हे गीत असे आहे की, ज्या नवरी मुलीला बांगड्या भरून देताना तिची आई कचारीन बाईला सांगते की, एवढी घाई करू नको ग माझ्या नंदा, भावजा, बहिणी अजून यायच्या आहेत. असे हे गाणे म्हणजेच नातेवाईकांप्रती असलेली आपुलकी दाखवते. त्याचप्रमाणे असे एक गाणे म्हणतात की, ते गाणे ऐकताच कितीही कठोर मनाचा माणूस असेल तरी रडल्याशिवाय राहत नाही. नवऱ्या मुलीची पाठवणी होते तेव्हा तसेच नवरदेव मुलगा नवरीच्या घरी जातो, त्याला 'सार' करणे असे म्हणतात. अशा वेळी आई मुलाला किंवा मुलीला मांडीवर घेऊन दूध, पाणी, साखर एकत्रित करून आपला पदर झाकून गोड पाणी पाजते त्याला 'पिवा पाजणे' असे म्हणतात, तेव्हा हे गाणे म्हटले जाते....

संगीता संतोष ठलाल
मो. 7821816485

'वल्लां, वल्लां वडपिपर वल्लां मायेचा थन (स्तन), वल्लां मायेचा थन हरकेला बापाचा मन, हरकेला बापाचा मन मंडपी केलनं दान, लेकीलं चिरचोरी, जावायाला थोतर जोडी, भाटालं गाय ना गोरी..' हे, गाणे गाणाऱ्या महिला स्वतःही रडत असतात. कारण जेव्हा बाळ लहान असते तेव्हा, आई आपले पदर झाकून बाळाला दूध पाजत असते असाच हा शेवटचा पिवा पाजणे राहते. नवरा मुलगा किंवा नवरी मुलगी सुद्धा आईच्या पदराआड राहून रडत असतात. हे मायलेकांचे प्रेम म्हणजेच निसर्गाचा सुद्धा रडवणे असते. अशा जुन्या काही संस्कृती, रितीरिवाज आणि त्यावर गाणे आहेत की, आजच्या माणसाला, समाजाला शिकायला भाग पाडणारे आहेत. बरेचदा असे होते की, एकदा मुले मोठे झाले की, आईवडीलांचे प्रेम, कष्ट, संघर्ष विसरून जातात. पण, या लग्नाच्या गाण्यांमधून पुन्हा एकदा त्यांना नवी शिकवण मिळत असते. असे हे लग्नाचे गाणे आजकाल लोप पावण्याच्या मार्गावर दिसत आहेत. ■ ■

वाचकांचे विचारपिठ

बहुजन सौरभ

हृदयाला हादरे देणारा लेख

दि. 27/7/2025 च्या बहुजन सौरभ अंकातील 'पाठवणीच्या वेळी नववधूने लग्नाला दिला नकार' वृत्त हृदयाला हादरे देणारा आहे. नेहाने समाजाचे डोळेच उघडले नाही तर समाजात दडलेले विदारक सत्य पुढे आणले. तिच्या धाडसाला सलाम. स्वगुणाने एका क्षणात ती सून सासऱ्याची कन्या झाली. आई-वडीलांचे आदर्श संस्कार तिने जगापुढे अधोरेखीत केले. अकस्मात कां होईना नेहाने समाजाला सामाजिक भान राखण्याचा संदेश दिला. नेहाने माझ्या बहिणीची आठवण करून दिली. माझी बहिणही तिच्या संसारात सासऱ्याच्या कुटुंबात त्यांच्या आदेशाने सासू, सासरे, दीर, ननंदा, जावा सर्वांची बाई बनली. नेहा तू समाजातील असंख्य मुलिंचे प्रतिनिधित्व केलेस. तुझे मनःपूर्वक अभिनंदन. सुखी रहा. भवतू सब्ब मंगलम.

– प्राचार्य भाऊ वासनिक

चुकीची अशी दुरुस्ती

माजी सरन्यायाधीश चंद्रचूड यांच्या कार्यकाळात सर्वोच्च न्यायालयाच्या घोष वाक्य 'सत्य मेव जयते' बदलुन, 'यतो धर्मस्ततो जयः' असे बोधवाक्य केले होते. सध्याच्या सरन्यायाधिशानी ही चुक दुरुस्त करून परत 'सत्यमेव जयते' असे केले आहे. त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन! दहा वर्षे झाली एवढा मोठा हत्ती आपण हवा तसा हाकू शकत नाही हे लक्षात आल्यावर संघोटे अस काही तरी किडूकमिडूक करुन तृप्त होत असतात. हत्तीवर खडुने बदक लिहुन समाधान मिळवण्याचा प्रयत्न होता तो. पण तो अपवाद होता. आज जी चुक दुरुस्त केली आहे तो नियम आहे.

– एक वाचक....

पदोन्नतीमधील आरक्षण व सद्य:स्थिती

महाराष्ट्रातील पदोन्नतीमधील आरक्षणाची सद्य:स्थिती :– महाराष्ट्रामध्ये 2001 साली 77 व्या व 85 व्या घटना दुरूस्तीस अनुसरून आरक्षण कायदा निर्माण करण्यात आला. तेव्हा सशिलकुमार शिंदे मुख्यमंत्री होते. या कायद्यानुसार या घटना दुरुस्त्यांची खऱ्या अर्थाने अंमलबजावणी करणारे महाराष्ट्र हे देशातील पहिले राज्य ठरले आणि 25 मे 2004 च्या शासन आदेशानुसार पदोन्नतीच्या सर्व टप्प्यांवर आरक्षण लागू करण्यात आले. या शासन आदेशास विजय घोगरे यांनी प्रथमतः मॅट समोर आव्हान दिले. पुढे हे प्रकरण मुंबई उच्च न्यायालयात आल्यानंतर एम. नागराज व राजेश कुमार या सर्वोच्च न्यायालयाच्या निर्णयास अनुसरून महाराष्ट्र शासनाने कोणतीही नवीन आकडेवारी सर्वोच्च न्यायालयासमोर न ठेवल्याने मुंबई उच्च न्यायालयाने दि. 25 मे 2004 च्या शासन आदेश 4 ऑगस्ट 2017 च्या निर्णयानुसार असंविधानिक ठरविला.

त्यामुळे महाराष्ट्र शासनाने दि. 29 डिसेंबर 2017 च्या शासन आदेशाद्वारे पदोन्नतीमधील आरक्षण रद्द करून 25 मे 2004 नंतर आरक्षणाअंतर्गत पदोन्नत झालेल्या मागासवर्गीय कर्मचारी/अधिकाऱ्यांना सेवाजेष्ठतेनुसार सुद्धा पदोन्नती नाकारली. मागासवर्गीयांची 33 टक्के पदे रिक्त ठेवून केवळ खुल्या प्रवर्गातील कर्मचाऱ्यांनाच पदोन्नती देण्याचे धोरण या शासन आदेशाद्वारे लागू करण्यात आले. पुढे 7 मे 2021 च्या शासन आदेशाद्वारे तत्कालिन उप-मुख्यमंत्री अजित पवार यांनी मागासवर्गीयांच्या 33 टक्के जागासुद्धा खुल्या प्रवर्गातून भरण्याचे शासन आदेश जारी केले. या शासन आदेशास मुंबई उच्च न्यायालयात आव्हान देण्यात आल्यानंतर महाराष्ट्र राज्य मागासवर्गीय विद्युत कर्मचारी संघटनेने स्वतंत्र रिट याचिकेद्वारे मुंबई उच्च न्यायालयात सर्वोच्च न्यायालयाच्या विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता इंदिरा जयसिंग यांचेमार्फत बाजू मांडून सदर असंविधानिक जीआर रद्द करण्याची मागणी केली. परंतु याच संदर्भात सर्वोच्च न्यायालयास जरनैल सिंग (2011) या प्रकरणाचा निकाल लागल्यावर निर्णय देण्याचे आदेश पारित करून मुंबई उच्च न्यायालयाने 7 मे 2021 च्या जीआर वर स्थगिती नाकारली.

पुढे महाराष्ट्र शासनाने विजय घोगरे संदर्भातील मुंबई उच्च न्यायालयाच्या निर्णयास ऑक्टोबर 2017 मध्ये आव्हान दिले. त्याचप्रमाणे इतर राज्यांच्याही याचिका दाखल झाल्यानंतर त्या सर्व याचिका जरनैल सिंग विरूद्ध लक्ष्मी नारायण गुप्ता (2011) या याचिकेसोबत टॅग करण्यात आला. या सर्व याचिकांवर सरन्यायाधिश दिपक मिश्रा सहभागी असलेल्या पाच न्यायाधिशांच्या पिठाने 26 सप्टेंबर 2018 रोजी निर्णय जारी करून अनु. जाती व जमातींना मागासलेपणा सिद्ध करण्याची अट रद्द केली आणि ते कलम-341 व 342 नुसार मागासले असल्याचे सांगितले. परंतु तरीही याचिका निकालात न काढता परत सदर प्रकरण 3 जज बेंचसमोर सुनावणीसाठी आले आणि 28 जानेवारी 2022 रोजी या पिठाने आपला निकाल जाहिर केला. या निकालाने खालील बाबी स्पष्ट केल्या. 1) आरक्षित प्रवर्गातील कर्मचारी हे सेवाजेष्ठतेनुसार खुल्या प्रवर्गातूनही पदोन्नतीसाठी पात्र ठरतात. (परिच्छेद-17) 2) एम. नागराज निर्णयाची अंमलबजावणी ही पूर्वलक्षी (retrospetive) नाही तर पुढील प्रभावाने (prospective) असेल. (परिच्छेद-42) 3) संख्यात्मक आकडेवारी (quantifiable data) निर्धारित करण्यासाठी संपूर्ण सेवाकाळ लक्षात न घेता कॅडरचा सेवाकाळ लक्षात घ्यावा (परिच्छेद-45). 4) संविधानाने राज्यांना अपर्याप्त संख्येनुसार पदे किंवा पदांच्या वर्गांना पदोन्नतीमध्ये आरक्षण लागू करण्याचे अधिकार आहेत. (परिच्छेद-46). 5) राज्यानी प्रत्येक संवर्गाला (cadre) अनुसरून पदोन्नतीमधील आरक्षण लागू केले पाहिजे, वेतनश्रेणीला अनुसरून नाही. कारण बिंदू नामावली ही संवर्गानुसार निर्धारित केली जाते. (परिच्छेद-47).

नरेंद्र जारोंडे
मो. 9850192329

याच निर्णयास अनुसरून केंद्र सरकारच्या कार्मिक व प्रशिक्षण विभागाने (DoPT) दि. 12 एप्रिल 2022 रोजी OM जारी करून अपार्यप्त संख्येचा डाटा गोळा करून (Collecting quantifiable data regarding inadequency of representation) अनु. जाती व जमातींना प्रमोशनमध्ये आरक्षण लागू करण्याच्या सुचना दिल्या. परंतु महाराष्ट्र शासनाने त्याकडे पुर्णतः दुर्लक्ष केले. एकतर असंविधानिक शासन आदेश दि. 7 मे 2021 रद्द केले नाहीत अथवा सुधारीत आदेश सुद्धा 3 वर्षाचा कालावधी होऊनही जारी केले नाहीत.

कर्नाटक राज्याचे अनुकरणीय उदाहरण :– कर्नाटक राज्याने 2002 मध्ये आरक्षण कायदा बनविल्यानंतर महाराष्ट्र राज्याप्रमाणेच त्यास आव्हान देण्यात आले व 2017 मध्ये एम. नागराज निर्णयातील अटीनुसार सर्वोच्च न्यायालयाने हा कायदा रद्द ठरविला. त्यानंतर कर्नाटक सरकारने रत्नप्रभा कमिटीची स्थापना मंत्रिमंडळाच्या मंजुरीने करून मागासलेपणा, अपर्याप्त संख्या व प्रशासनाची कार्यक्षमता यावर अहवाल तयार केला. त्यानुसार 2018 मध्ये परत नवीन आरक्षण कायदा तयार केला. त्यासही सर्वोच्च न्यायालयात आव्हान देण्यात आल्यानंतर बी. के. पवित्रा (2) केसमध्ये 2019 मध्ये निर्णय देताना सर्वोच्च न्यायालयाने एम. नागराज मधील अटींची पूर्तता झाल्याचे स्पष्ट करून कर्नाटक मधील पदोन्नती मधील आरक्षण वैध ठरविले. याचप्रमाणे महाराष्ट्र शासनाकडून कार्यवाहीची अपेक्षा होती. परंतु सरकारने काहीच केले नाही, ही वस्तुस्थिती आहे. महाराष्ट्र राज्य मागासवर्गीय विद्युत कर्मचारी संघटनेने Contempt petition, Interlectutory petition ß early hearing petition वेळोवेळी सर्वोच्च न्यायालयात दाखल करून महाराष्ट्र शासनाची याचिका क्र.28306/2017 निकाली काढण्याचा युक्तिवाद वरिष्ठ अधिवक्ता इंदिरा जयसिंग व डॉ. के. एस. चौहान यांचेमार्फत केला. परंतु कुठल्या ना कुठल्या कारणांखाली अजूनपर्यंत सर्वोच्च न्यायालयाने आजपर्यंत दखल घेतली नाही.

सर्वोच्च न्यायालयातील सद्य:स्थिती :– 28 जानेवारी 2022 च्या जरनैल सिंग प्रकरणातील निर्णयानुसार सर्वोच्च न्यायालयाने सर्व राज्यांचा अपर्याप्त संख्येबाबत quantifiable डाटा एकत्रित करून तो सर्वोच्च न्यायालयासमोर ठेवण्याचा व त्यानंतर 17 जुलै 2022 पासून प्रकरणे निकाली निघेपर्यंत सतत सुनावणी करण्याचे आदेश पारित केले. परंतु आजपर्यंत यावर कार्यवाही झालीच नाही. 28 जानेवारी 2025 रोजी परत न्यायमूर्ती भुयान व न्यायमूर्ती ओक यांचे पिठासमोर पदोन्नती मधिल आरक्षणाबाबतच्या सर्व याचिका निकालात काढण्यासाठी सुनावणी झाली. परंतु पुढील तारीख देण्याचे निश्चित करण्याशिवाय काहीच झाले नाही. जुलै 2025 मध्ये परत सुनावणी होण्याचे संकेत सर्वोच्च न्यायालयाने दिले होते. त्यानुसार दि.30-7-2025 रोजी सर्वोच्च न्यायालयाच्या खंडपिठाचे न्यायाधिशद्वय न्या. जे. के. माहेश्वरी व न्या. विजय बिश्नोई यांनी 20 ऑगस्ट 2025 रोजी सुनावणीची तारीख निश्चित केली आहे. ■ ■

धम्म दिप बुद्ध विहार

स्वातंत्र्य नगर, केडीके कॉलेज रोड, नंदनवन, नागपूर. भारतीय बौद्ध महासभा द्वारा संचालित आहे. या विहाराची स्थापना सन 1980 मध्ये करण्यात आली. दररोज सकाळी-सायंकाळी वंदना होत असते. महापुरुषांच्या जयंती आणि स्मृती दिवस साजरे केले जातात. वर्षावास काळात बुद्ध आणि त्यांचा धम्म या ग्रंथाचे वाचन नियमित केले जाते. कार्यक्रम यशस्वीतेसाठी विहार समितीचे अध्यक्ष डॉ. विनायक गणवीर, शालीक मेश्राम, शंकर मेश्राम, लिलाबाई वाहणे, सम्मीका जिवणे, शोभा रंगारी, जासुंदा गेडाम, प्रदिप शेंडे, हरिश्चंद्र मेश्राम यांचे सहकार्य नेहमी असते.

संवाद मित्र, हरिदास बेलेकर
मो.9372421695

सर्वकष धोरणाअंतर्गत बार्टीमार्फत युपीएससी, एमपीएससी पूर्व प्रशिक्षणासाठी नोंदणी सुरु

नागपूर : बार्टी, टीआरटीआय, सारथी, महाज्योती व आर्टी या संस्थांमार्फत त्यांच्या लाभार्थी गटाच्या आर्थिक तसेच सामाजिक विकासासाठी विविध प्रकल्प व योजना राबवल्या जातात. या संस्थांच्या लाभार्थी गटातील युवक आणि युवतींसाठी विविध स्पर्धा परीक्षा व त्याच्या पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रमांचे आयोजन केले जाते. या प्रशिक्षण योजनांची अंमलबजावणी करण्यासाठी महाराष्ट्र शासनामार्फत एक सर्वंकष धोरण निश्चित करण्यात आले आहे.

या धोरणानुसार, वरील पाचही संस्थांमार्फत महाराष्ट्रातील पात्र व इच्छुक उमेदवारांसाठी दिल्ली येथे युपीएससी नागरी सेवा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्य युपीएससी नागरी सेवा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र राज्यसेवा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र अभियांत्रिकी सेवा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण, महाराष्ट्र न्यायिक सेवा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रमांसाठी जाहिरात प्रसिद्ध करण्यात आली आहे. बार्टी मार्फत अनुसूचित जातीतील विद्यार्थ्यांना शासकीय नोकरी मिळवी आणि त्यांचा आर्थिक विकास साधावा यासाठी नामांकित खासगी व्यावसायिक प्रशिक्षण संस्थांमार्फत हे प्रशिक्षण देण्यात येणार आहे. या प्रशिक्षणासाठी बार्टीमार्फत ऑनलाईन अर्ज मागविण्यात येत आहेत. योजनेचा सविस्तर तपशील, शासन निर्णय, आवश्यक कागदपत्रे इत्यादी माहिती बार्टीच्या अधिकृत संकेतस्थळावर http://barti.maharashtra.gov.in उपलब्ध आहे. अर्ज फक्त संकेतस्थळावर दिलेल्या लिंकवरून ऑनलाईन स्वरूपातच स्वीकारले जातील. या प्रशिक्षणासाठी पात्र प्रशिक्षणार्थ्यांची निवड सामायिक प्रवेश परीक्षा (Common Entrance Test – CET) आणि गुणांकन पद्धतीद्वारे करण्यात येणार आहे. शैक्षणिक पात्रता, आरक्षण व सीईटीमधील गुणांच्या आधारे अंतिम निवड ही स्पर्धा परीक्षा पूर्व प्रशिक्षण कार्यक्रमाच्या संनियंत्रण व अंमलबजावणी समितीमार्फत केली जाणार असल्याची माहिती बार्टी कार्यालयाने दिली आहे.

आंबेडकरी चळवळीसाठी युवकांनी पुढाकार घ्यावा : आ. डॉ. नितिन राऊत

नागपूर : डॉ. अनमोल टेंभुर्णे यांनी शासकीय सेवा करताना सामाजिक बांधिलकी जोपासून रिपब्लिकन विद्यार्थी फेडरेशन चळवळीला, राष्ट्रीय मानव अधिकार विकास संसाधन संस्थाला गतिमान करण्यासाठी प्रयत्न केले. असे मनोगत आ. डॉ. नितीन राऊत यांनी व्यक्त केले. अध्यक्षस्थानी अशोक कोल्हटकर होते. राष्ट्रीय मानव अधिकार विकास संसाधन संस्था आणि रिपब्लिकन विद्यार्थी फेडरेशनच्या संयुक्तपणे डॉ. अनमोल टेंभुर्णे यांच्या नागरिक सत्कार आदत लॉन सभागृहात आयोजित करण्यात आला होता. प्रमुख अतिथी हरिश देशमुख, तुका कोचे,बंडोपंत टेंभुर्णे उपस्थित होते. डॉ. अनमोल टेंभुर्णे यांनी विपरीत परिस्थितीत तीन विषयात एमए, एलएलबी आणि पीएचडी त्यांनी पीएचडी राष्ट्रीय मानव अधिकार या विषयावर केलेली आहे आणि ते राष्ट्रीय मानव अधिकार या संस्थेच्या माध्यमातून अनेक गरिबांना न्याय मिळवून देण्याचे त्यांनी प्रामाणिक प्रयत्न केले. ते आंबेडकरी बाण्याचे समर्पित व्यक्तिमत्व आहे असे अशोक कोल्हटकर यांनी सांगितले. हरीश देशमुख म्हणाले, डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी विषमतेची लढाई लढून आपणास समता, स्वातंत्र्ता आणि बंधुता, हा मंत्र दिला. डॉ. नितिन राऊत यांनी डॉ. अनमोल टेंभुर्ण यांचा पत्नीसह सन्मान केला. मानपत्र, स्मृतीचिन्ह, शाल भेटवस्तू देऊन गौरव केला, तसेच पत्नी कल्पना टेंभुर्णे यांना साडी व भेटवस्तू देऊन त्यांचाही सत्कार करण्यात आला. सत्काराला डॉ. अनमोल टेंभुर्णे यांनी उत्तर दिले. संचालन इंजि. राहुल बागडे, प्रास्ताविक शेखर जनबंधू, आभार प्रदीप त्रिवेदी यांनी केले. पाहुण्यांचे स्वागत दिलीप बाबरिया यांनी केले मानपत्राचे वाचन नरेश महाजन यांनी केले.

महत्वाचे

आज इतिहास स्मरण समारोह

नागपूर : भारत गौरवशाली इतिहास रिसॉर्ट ग्रूप तसेच सत्यशोधक समाज आणि मानवाधिकार टीम नागपूर शहराच्या वतीने शुक्रवार दि. 8 ऑगस्ट दुपारी तीन वाजता, चिटणीस पार्क, रुईकर पुतळ्याजवळ इतिहास स्मरण समारोह आयोजित केला आहे. चिटणीस पार्कच्या बाजूला श्याम टॉकीज येथे 8 ऑगस्ट 1930 रोजी ऑल इंडिया लेवल वरील परिषदेसाठी संविधानाचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर यांनी भेट दिली होती. या दिवसाचे स्मरण म्हणून 8 ऑगस्ट हा दिवस साजरा करीत आहोत. या कार्यक्रमाला सेवानिवृत्त पोलीस अधिकारी रवींद्र कानफाडे, गोविंदराव सोमकर प्रामुख्याने उपस्थित राहणार आहेत अशी माहिती आयोजक नागमित्र धर्मेश पाटील यांनी दिली आहे.

सत्यशोधक संघटने तर्फे गोधनी रेल्वे येथे अण्णाभाऊ साठे जयंती साजरी

नागपूर : सत्यशोधक संघटने तर्फे गोधनी रेल्वे येथे अण्णाभाऊ साठे यांच्या जयंतीचा कार्यक्रम आयोजित केला होता. या कार्यक्रमाला प्रमुख पाहुणे म्हणून यशवंत तेलंग, जॉनी मेश्राम व मोरध्वज अढाऊ प्रामुख्याने उपस्थित होते. अण्णाभाऊ साठे यांच्या प्रतिमेला पुष्पहार अर्पण करून कार्यक्रमाला सुरुवात केली. या प्रसंगी यशवंत तेलंग यांनी अण्णाभाऊ साठे यांच्या जीवनावर मार्गदर्शन केले. तसेच मोध्वज अढाऊ यांनी सुध्दा आपले मत व्यक्त केले. या प्रसंगी प्रमुख्याने उपस्थित रत्नाकर वाळ्के प्रेमदास चहांदे, चंद्रकांत वाघमारे, दिगंबर डोंगरे, ईश्वर सरोदे, कार्तिक गायकवाड, राजूभाऊ महाजन, भीमराव, मनोहर, भोजराज सरोदे, विजय गजभिये, मधुकर सरोदे, विजय आवळे, सुनंदा गजभिये, भावना वाळ्के आणि सर्व गावकरी नागरिक प्रामुख्याने उपस्थित होते.

बुद्धांचे तत्वज्ञान चमत्कार नाही : भिक्खूनी सुनीती

नागपूर : पालीच्या गाथा म्हणजे बुद्धांचे साहित्य. पाली गाथांचे पठन लोकभाषेत होत नाही. ते सामान्यांना समजत नाही. पूजा हा पालीभाषेचा शब्द आहे. पण परित्राण हा पाली भाषेचा शब्द नाही. परित्राण म्हणजे रक्षण करणे. बुद्धांच्या नावाने घरोघरी परित्राण केले जाते. बुद्धांनी आपल्या काळात 45 वर्षे भ्रमण केले, जनतेच्या समस्या ऐकल्या, त्यांच्या समस्यांचे निवारण केले. त्यामुळे बुद्धांनी सांगितलेल्या उपदेशाप्रमाणे आचरण करणे हीच खरी पूजा होय, असे धम्मसंगोष्टीच्या 354 व्या सभेचे वक्ते भंते सुनीति भिक्खूनी यांनी 'संक्षिप्त धम्म देसना और आचरण पद्धती' या विषयावर विचार व्यक्त केले. 'परीत्त सुत्तच आचार विधी' या पुस्तकात बौद्धांच्या आचरण पद्धतीचे विश्लेषण असल्याची त्यांनी माहिती दिली. सभेचे अध्यक्ष कमलाकर डोंगरे यांनी माहिती दिली. कार्यक्रमाची सुरुवात रसीका रंगारी यांनी 'भीम माझा ग दिल्लीत भाषण देई, माया भीमान माय सोण्यान भरली ओटी, काळाराम मंदिर चौदारचे तळे' या सुरेल गीतांनी केली. सभेत प्रा. यशवंत दुपटे, देवयांनी भगत, अरुणा घनमोडे यांचे वाढदिवस साजरे करण्यात आले. कार्यक्रमाचे संचालन अल्का मिलिंद जाधव आणि आभार स्नेहल टेंभरे यांनी मानले.

सभासद नोंदणी करून पक्ष संघटन मजबुतीसाठी प्रयत्न करा : राजेंद्र जैन

गोंदिया : साकोली येथे राष्ट्रवादी काँग्रेस पक्ष पदाधिकारी व कार्यकर्ता बैठक सुनील फुंडे यांच्या निवास स्थानी माजी आमदार राजेंद्र जैन यांच्या प्रमुख उपस्थितीत झाली. खासदार प्रफुल पटेल यांच्या नेतृत्वाखाली राष्ट्रवादी काँग्रेस पार्टी आगामी नगरपरिषद निवडणुका सक्षमपणे लढविणार आहे. पक्ष मजबूत असेल तर जास्तीत जास्त उमेदवार निवडून येतील, यासाठी पक्ष पदाधिकारी आणि कार्यकर्त्यांनी जनतेच्या समस्या सोडविण्यावर विशेष भर द्यावा. जनतेच्या अडचणी दूर केल्यास सामान्य माणूस पक्षाशी जोडला जातो. कार्यकर्त्यांनी संघटनेवर लक्ष देवून संघटन मजबूत करण्यासाठी आणि जनाधार वाढवण्यासाठी भर द्यावा असे मार्गदर्शन माजी आमदार राजेंद्र जैन यांनी केले. यावेळी पक्ष सभासद नोंदणीचा आढावा घेण्यात आला असून सर्व पदाधिकारी व कार्यकर्त्यांनी तात्काळ सभासद नोंदणी पूर्ण करून यादी लवकरात लवकर कार्यालयात जमा करावी व सभासद नोंदणी करून पक्ष संघटन मजबुतीसाठी प्रयत्न करावा अशी सूचना त्यांनी केल्या. यावेळी राजेंद्र जैन, देवेंद्रनाथ चौबे, सुनील फुंडे, हेमकृष्ण वाडीभस्मे, सुरेशसिंग बघेल, अंगराज समरीत, शैलेश गजभिये, प्रवीण भांडारकर, रवी राऊत, अखिलेश गुप्ता, डॉ. राजेश चांदवाणी, निलेश घरडे,

जया भुरे, आशिष गुप्ता, लता दुरुगकर, लता परसगडे, भूमला कुंभरे, सविता सहारे, भोजेंद्र गहाणे, योगराज कापगते, नंदू पाटील कापगते, ललिता करंजेकर, धनंजय सहारे, राजू हटवार, प्रशांत राऊत, विलास कापगते, निखिल जिभकाटे, जगदीश सूर्यवंशी, सिराज पठाण, किशोर बावणे, गुलाब कापगते, गौतम चांदेवार, नरेश भुरे, सोनू राऊत, ज्योती कान्हेकर, शिलादेवी वासनिक, राजू मेंढे, विलास शेंडे, गंगाराम कापगते, खुशाल फुंडे, सहदेव बोरकर, निशिकांत गौपाले, जितेंद्र गहाणे, धनराज भैसारे, विशाल मेश्राम, संजय मेश्राम, नरेश साखरे, महेश राऊत, चंदू सारंगपुरे, सहित मोठ्या संख्येने कार्यकर्ता उपस्थित होते.

महापारेषण कंपनी मधील वरीष्ठ अधिकाऱ्यांची बाजू ऐकून न घेता निलंबन बेकायदेशीर...

महाराष्ट्र राज्य मागासवर्गीय विद्युत कर्मचारी संघटन

छत्रपती संभाजी नगर : दि. 5 ऑगस्ट रोजी महापारेषण कंपनीचे मुख्य महाव्यवस्थापक (मानव संसाधन) यांचेसह चार वरीष्ठ अधिकाऱ्यांना त्यांची बाजू ऐकून न घेता राज्याच्या ऊर्जा सचिव आभा शुक्ला यांच्या आदेशानुसार अन्यायकारक पद्धतीने तडकाफडकी निलंबित करण्यात आले. महापारेषण कंपनीचे सद्यःस्थितीतील मानव संसाधन विभागाचे मुख्य महाव्यवस्थापक सुगत गमरे यांनी यापूर्वी संचालक, मानव संसाधन या महत्त्वाच्या वरीष्ठ पदावर सक्षमपणे कार्य केले असून विद्युत सहाय्यक पदाच्या पारदर्शक भरती प्रक्रियेमध्ये त्यांची महत्वपूर्ण भूमिका राहिली आहे. महापारेषणमध्ये 2600 पदांच्या भरतीची प्रक्रिया लवकरच लवकर पुर्ण करण्यासाठी त्यांना प्राप्त झालेल्या आदेशाची अंमलबजावणी वरिष्ठ पातळीवरील सहमतीने करून राज्यामध्ये पारदर्शक भरती प्रक्रियेची अंमलबजावणी केली आहे. त्यामुळे काही त्रुटी राहिल्याचे शासनाच्या लक्षात आले असेल तर त्यामध्ये सुधारणा करण्याची निश्चितपणे संधी होती. परंतु मागासवर्गीय अधिकाऱ्यावर आकसबुद्धी बाळगून निलंबनाची कारवाई करण्यात आल्याचा आरोप महाराष्ट्र राज्य मागासवर्गीय विद्युत कर्मचारी संघटनेचे केंद्रीय अध्यक्ष डॉ. संजय घोडके यांनी केली आहे. पदस्थापनेमध्ये काही उमेदवारांना इच्छीत स्थळी पदस्थापना व मिळाल्यास तक्रारी सुद्धा निर्माण होत असतात. त्यांचे वेळोवेळी निराकरण सुद्धा होत असते. परंतु ही बाजू लक्षात न घेता वरीष्ठ अधिकाऱ्यांना अशा पद्धतीने निलंबित करणे निषेधार्ह आहे, असेही संजय घोडके यांनी एका प्रसिद्धी पत्रकाद्वारे कळविले आहे. सुगत गमरे, मंगेश शिंदे, अभय रोही व संदिप धाबर्डे या महापारेषण कंपनीच्या वरिष्ठ अधिकाऱ्यांच्या निलंबनामुळे तिन्ही वीज कंपन्यांमधील कर्मचाऱ्यांमध्ये तिव्र असंतोषाचे वातावरण निर्माण झाले असून निलंबित अधिकाऱ्यांना न्याय मिळवून देण्यासाठी राज्याचे मुख्यमंत्री तथा ऊर्जामंत्री यांची लवकरच भेट घेणार असल्याची माहिती घोडके यांनी दिली आहे.

संविधान फाऊंडेशन तर्फे आज 21 मान्यवरांचा सन्मान

नागपूर : संविधान फाऊंडेशन व इ झेड फाऊंडेशन नागपूरच्या वतीने 8 ऑगस्ट 2025 ला सायंकाळी 5 वाजता, रविभवन सभागृह, पहिला मजला, मेन बिल्डिंग, सिव्हिल लाइन्स नागपूर येथे सन्मान समारंभाचे आयोजन केले आहे. या कार्यक्रमास मुख्यमंत्री यांच्या जॉइंट सेक्रेटरी आशा पठाण, IAS, डॉ. प्रशांत कडू माजी अधिष्ठाता RSTM नागपूर विद्यापीठ; विदर्भ ॲडव्हेंचर असोसिएशनचे सचिव, किशोर बागडे हे अतिथी असून संविधान फाऊंडेशनच्या उपाध्यक्ष रेखा खोब्रागडे यांचे अध्यक्षतेत कार्यक्रम होईल. या वेळी, समानार्थी, आशा पठाण यांना नुकतेच IAS मध्ये नॉमिनेशन मिळाले त्याबद्दल त्यांचे अभिनंदन; आणि VCA/BCCI चे विदर्भातील खेळाडू, कोच, एम्पायर, रेफरी असे अकरा, तसेच रहाटे टोलीतील मांग गारुडी वस्तीतील, स्वातंत्र्य नंतर, प्रथमच पदवीधर झालेले चार, संघ लोकसेवा आयोगाच्या 2024 च्या परीक्षेत यशस्वी झालेले नागपूरचे तीन आणि संविधान परिवारातील उच्च शिक्षण पात्र दोन, अशा 21 मान्यवरांचा सन्मानपत्र देऊन गौरव करण्यात येणार आहे. या सन्मानाच्या समारंभाचे आपणास निमंत्रण आहे. सन्मानार्थींचे अभिनंदन व गौरव करण्यासाठी आपण मित्रपरिवारासह उपस्थित रहावे अशी विनंती आयोजक इ.झेड. खोब्रागडे व संविधान फाऊंडेशनचे वतीने करण्यात येत आहे.

स्मार्ट मीटरच्या वाढत्या बिलांवर आमदार राजकुमार बडोले यांचा पुढाकार, बिल दुरुस्ती मोहीम राबविण्याची मागणी

सड़क/ अर्जुनी : स्मार्ट मीटर बसवल्यानंतर वीज ग्राहकांच्या बिलांमध्ये अचानक आणि मोठ्या प्रमाणात वाढ झाल्याने नागरिकांच्या अडचणी वाढल्या आहेत. पूर्वी ज्या ग्राहकांचे मासिक बिल रू.600-700 पर्यंत येत होते, तेच बिल आता 3,000-4,000 पर्यंत पोहोचले आहे. या गंभीर समस्येवर आमदार राजकुमार बडोले यांनी वीज विभागाला पत्र लिहून नागरिकांच्या समस्यांची त्वरित दखल घेऊन बिल दुरुस्ती मोहीम राबविण्याची मागणी केली आहे. ज्यामध्ये आमदार राजकुमार बडोले यांनी प्रमुख मागण्या केल्या आहेत की आठवड्यातून काही दिवस उपविभाग स्तरावर विशेष बिल दुरुस्ती मोहीम राबवावी. या नियोजित दिवसांमध्ये फक्त वाढलेल्या वीज बिलांच्या समस्या सोडवल्या पाहिजेत. मोहिमेची पूर्व माहिती सोशल मीडिया आणि स्थानिक वर्तमानपत्रांद्वारे नागरिकांना देण्यात यावी, जेणेकरून सर्व बाधित ग्राहकांना वेळेवर फायदा घेता येईल.

आमदार राजकुमार बडोले वीज विभागाच्या अधिकाऱ्याशी बोलताना सांगितले की, स्मार्ट मीटर बसवल्यानंतर बिलांमध्ये अनेक पटीने वाढ झाल्याची तक्रार नागरिक त्यांच्या कार्यालयात सतत करत आहेत. विभागीय कार्यालयात जाऊनही योग्य तोडगा निघत नाही. जर तातडीने पावले उचलली गेली नाहीत तर नागरिकांचा रोष वाढू शकतो. आमदार राजकुमार बडोले यांनी वीज विभागाला तातडीने कारवाई करून जनहिताचे निर्णय घेण्याची आणि बिल दुरुस्ती मोहिमेच्या तारखांची माहिती सार्वजनिक करण्याची मागणी केली आहे.

महा.अंनिसचे गडचिरोली येथे कार्यकर्ता प्रशिक्षण शिबीर

नागपूर : महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीद्वारे गडचिरोलीसारख्या अंती दुर्गम भागात दि.16 व 17 ऑगस्ट 2025 ला दोन दिवसीय कार्यकर्ता प्रशिक्षण शिबिराचे आयोजन करण्यात आले असून गडचिरोली जिल्ह्यातील सर्व तहसील मधून अंदाजे शंभरच्या वर कार्यकर्ते उपस्थित रहाण्याची शक्यता आहे. या संदर्भात गुम्मज हॉल समाज कल्याण विभाग येथे झालेल्या सभेत सखोल चर्चा करण्यात आली. सभेची सुरुवात संविधान उद्देशिकेचे वाचन व चळवळीचे गीत उ.ना.चे कार्याध्यक्ष देवानंद बडगे यांनी सादर करुन सभेची सुरुवात केली. गडचिरोली जिल्हा येथील प्रशिक्षणात महाराष्ट्र अंधश्रद्धा निर्मूलन समितीची ओळख, समितीची चतु:सूत्री ते समितीचे विविध विभाग कसे काम करतात, जादूटोणा विरोधी कायदा, समितीने आतापर्यंत केलेले काम, अशा अनेक विविध विषयाचे प्रशिक्षण होणार. शिबिरात चमत्कार सादरीकरणाचे प्रशिक्षण सुद्धा देण्यात येईल. तसेच गडचिरोली जिल्ह्यात शाखांचा विस्तार करणे व अंधश्रद्धा पासून जनतेला जागृत करणे करिता, कार्यकर्त्यांना प्रशिक्षण देऊन अधिक सक्षम करणे व पूर्व विदर्भातील नागपूर, भंडारा, गोंदिया,

गडचिरोली, चंद्रपूर, वर्धा शासकीय आदिवासी आश्रमशाळेतील विद्यार्थ्यांना वैज्ञानिक दृष्टीकोन व चमत्कारामागील कारण अंधश्रद्धा निर्मूलन क्षेत्रात जागृत करणे इ. बाबींवर विद्यार्थ्यांशी चर्चा व तसा कार्यक्रम घेण्यात येईल वरील विषयावर विशेष विचार मंथन करण्यात आले. राज्य कार्यकारिणी सदस्य रामभाऊ डोंगरे यांच्या अध्यक्षतेखाली झालेल्या या सभेत सदर बाबींवर चर्चा करण्यात आली. त्या दिवशी रामभाऊ डोंगरे व दिप्ती नाईक यांचा वाढदिवस पण होता. त्या प्रित्यर्थ सदस्यांनी केक कापून त्यांच्या दिर्घायुष्यासाठी अभिष्टचिंतन करुन त्यांना शुभेच्छा दिल्या. कार्यक्रमाचे संचालन इंजि. कमलाकर सतदेवे यांनी तर आभार चित्तरंजन चौरे यांनी व्यक्त केले. कार्यक्रमाला डॉ. प्रा. सुनील भगत, देवयानी भगत, अविनाश सुखदेवे, माया सुखदेवे, अशोक राऊत, रमेश ढवळे, डॉ. जयप्रकाश बोधी, विजया श्रीखंडे, शोभा पाटील, गौतम पाटील, उत्तम सालवनकर, अल्का लाडे, वर्षा टेंभेकर, गंगा खांडेकर, मंगला गाणार, प्रा. पुष्पा घोडके, इंदु उमरे, शारदा मोटघरे, अरविंद तायडे, चंदा मोटघरे, व्ही. एस. लांडे, कामीनी बनकर, शिक्षा डोंगरे, वर्षा साहारे, अल्का साखरे, प्रियंका नंदेश्वर, गौतम मघाडे व सर्व पदाधिकारी उपस्थित होते.

मधुरांगण वयोवृद्ध डिमेंशिया केअर सेंटरमध्ये मैत्रीदिन साजरा!

आयुष्याच्या संध्याकाळी पण हि मैत्री तुटायची नाही : डॉ. विनोद गजघाटे

नागपूर : एकात्मता सामाजिक शिक्षण मंडळद्वारा संचालित आणि सामाजिक न्याय व अधिकारिता मंत्रालय भारत सरकार मान्यताप्राप्त मधुरांगण वयोवृद्ध डिमेंशिया केअर सेंटरमध्ये जागतिक मैत्री दिवस साजरा करण्यात आले. या प्रसंगी संस्थापक अध्यक्ष डॉ. विनोद गजघाटे यांनी जेष्ट नागरिकांना उद्देशुन 'आयुष्याच्या संध्याकाळी पण हि मैत्री तुटली नाही पाहिजे. कारण आज आपला मधुरांगण नावाचा परिवार आहे. या परिवारामध्ये सगळ्यांनाच वृद्धावस्था येणारच आहे. सगळ्यांनाच कमीजास्त प्रमाणात आजारपण, शारीरिक आणि मानसिक त्रास होणार आहे. म्हणून छोट्या मोठ्या, कमी जास्त गोष्टी होतीलच. परंतु एकदुसऱ्याला सहकार्य करून समस्याला मात देऊन आनंदाने पुढे जाणे हीच खरी मैत्री आहे. सुख-दुःखाच्या क्षणामध्ये एकदुसऱ्याला मदत करणे, मानसिक समाधान देणे, मी सोबत आहे अशी हिम्मत देणे, आपल्याकडून जे शक्य आहे ते करण्याचा प्रयत्न करणे फार महत्वाचे आहे. कारण मैत्रीला इयत्ता नसते, तिला वय नसते, तिला जात पात धर्म नसते ती कायम मैत्री असते, मैत्रीला कधी जीत हार, जिला व्यवहार नसतो, मैत्रीला मोजमाप नसते, गर्व नसते ती कायम मैत्री असते, तिला रंग रूप नसते तरीही ती सुंदर असते. कारण ती खरी आणि कायमची मैत्री असते. त्यामुळे आयुष्याच्या संध्याकाळी पण हि मैत्री तोडायची नाही असे उद्बोधन डॉ. गजघाटे यांनी केले. उपस्थितांनी लिडीया बैस यांच्या जन्म दिवसाच्या निमित्ताने केक कापून जन्म दिवस साजरा केला आणि सर्वांना स्वहस्ते भोजन करून दिले आणि मैत्री दिनाच्या निमित्ताने प्रत्येकाचे वय वाढते. पण मित्र नावाचे गाव सुटत नाही, मैत्री वयाच्या बंधनात अडकत नाही. हे पुन्हा सिद्ध करणे काळाची गरज आहे. असे मनोगत व्यक्त केले. कारण बरेच आजारावर मात करण्यासाठी

मैत्रीची साथ असणे आवश्यक आहे. काही आजी आजोबांनी सांगताना आमची चौघांची मैत्री अतूट आहे, आम्ही समदुःखी आहोत. सकाळी उठल्यापासून सोबत असतो. चहा नास्ता आणि गप्पांनी दिवसाची सुरवात होते, आजोबा सांगताना आम्ही एकमेकांना सांभाळून घेतो, तब्येत बिघडली तर डॉ. गजघाटे यांच्या मदतीने काळजी घेतो, सुखदुःख वाटतो, मधुरांगणमध्ये आमचे जिवाभावाचे ऋणानुबंध बनले आहे. दुसरे आजोबा म्हणाले, आम्ही अनेकदा जुन्या आठवणीत रमतो, पत्नीच्या आठवणी एकमेकांना सांगतो, एकमेकांची खेचतो, राग आला तरी विसरतो, आमच्या मनात कोणाचेही किल्मिषे नसतात. यासाठी मधुरांगांचे डॉ. गजघाटे, डॉ. ज्योती तिरपुडे, डॉ. वैदेही दांडेकर, पूनम ब्राम्हणकर, सुषमा धुर्वे, साहिल मेश्राम, श्रावणी गजघाटे, गौरव कावरे आणि आमचे सहकारी वेळोवेळी भटकलेल्याना मार्गदर्शन करत असतात. या प्रसंगी सर्वांनी मिठाई आणि फुले देऊन आणि हात मिळवून मैत्री दिनाच्या शुभेच्छा देऊन एकमेकांना मैत्री तोडायची नाही असे वचन दिले. या प्रसंगी सर्व जेष्ठांना आवाहन केले कि या आमच्या मधुरांगणला आमच्यासोबत मैत्री करायला, कार्यक्रमाचे संचालन समुपदेशक पूनम ब्राम्हणकर यांनी केले, तर आभार प्रदर्शन समाजकारकर्ती सुषमा धुर्वे यांनी केले.

बहुजन सौरभ प्रकाशक, संपादक, मालक, मुद्रक सिध्दार्थ जीवन कांबळे यांनी देश प्रेस पब्लिकेशन, E-30/2, इंडस्ट्रीयल एरिया, सोनेगाव (सीम), हिंगणा, एम.आय.डी.सी., नागपूर - 440016 येथे मुद्रित केले व 9/2, स्वराज कॉलनी, मेडिकल कॉलेजच्या मागे, नागपूर-440027, येथे प्रकाशित केले. RNI No. MAHMAR 2020/84035 Printed, Owner by Siddharth Jiwan Kamble, Publisched at 9/2 Swaraj Colony, Behind Medical College, Nagpur 440027, Printed at M/S Desh Publication, E-30/2, Industrial Area, Sonegaon (SEEM), Hingna, MIDC, Nagpur-440016, Editor Siddharth Jiwan Kamble Email: bahujansaurabh@gmail.com Mobile: 9422860648